

Virksomhetsanalyse for sektor barn og unge

April 2019

Innhold

1. Innledning	2
2. Velferdsområdet	6
2.1. Tenke langt – handle nå	6
3. Oppvekst skole.....	7
3.1 Utfordringsbilde.....	7
3.1.1 Behovsutvikling.....	7
3.1.2 Viktigste satsninger og utviklingsprosesser	7
3.1.3 utfordringer fremover	9
3.2 Analyse og ressurser	13
3.2.1 Utvikling i utgifter, inntekter, årsverk og sykefravær	13
3.2.2 Ressursbruk sammenlignet med andre kommuner og egenutvikling over tid	16
3.2.3 Utvikling i langsiktige indikatorer	20
3.3 Handle nå – omstilling 2022 – omstilling med kvalitet og bærekraft	21
4. Oppvekst barnehager	23
4.1 Utfordringsbilde.....	23
4.1.1 Behovsutvikling	23
4.1.2 Viktigste satsninger og utviklingsprosesser	27
4.1.3 utfordringer fremover	30
4.2 Analyse og ressurser	31
4.2.1 Utvikling i utgifter, inntekter, årsverk og sykefravær	31
4.2.2 Ressursbruk sammenlignet med andre kommuner og egenutvikling over tid	34
4.2.3 Utvikling i langsiktige indikatorer	40
4.3 Handle nå – omstilling 2022 – omstilling med kvalitet og bærekraft	40

Ingress:

Virksomhetsanalysen utgjør første fase i arbeidet med handlingsprogrammet for 2020–2023. Formålet med virksomhetsanalysene er å få frem organisasjonens muligheter for omstilling, med utgangspunkt i kjente utfordringer og analyse av virksomheten. Virksomhetsanalysene fremmes som orienteringssaker i hovedutvalgene og i formannskapet.

Kapitel 1 er en felles innledning for alle virksomhetsanalysene.

Kapitel 2 beskriver velferdsrådets prosesser for å møte fremtidige omstillingsbehov.

Kapitel 3–4 består av kommunalsjefsområdenes:

- utfordringer og behovsutvikling
- analyse og resultater av analysen.
- omstillingsmuligheter basert på analysen og sektorens hovedgrep og delmål

1. Innledning

«Tenke langt – handle nå» har gjennom hele siste planperiode vært et sentral tema og rettesnor for våre aktiviteter. Det langsiktige er avgjørende for å sette kommunen i stand til å møte endrede behov, forventninger og krav til morgendagens tjenester. Innsikt og forståelse for endringer i behov og rammevilkår er avgjørende. Skal vi lykkes med dette er dagens prioriteringer og valg avgjørende. Det er slik vi skaper utvikling og eierskap til det som møter brukere, innbyggere og næringsliv i fremtiden.

«Bærum 2035» viser utfordringsbildet og behovet for langsiktig strategisk tilnærming til kommunens aktiviteter og tjeneste. Trangere økonomiske rammer i offentlig økonomi, klimautfordringer, demografiske endringer med høyere andel eldre og færre yrkesaktive per pensjonist, og endrede krav til kompetanse i arbeidslivet – er noen av de utfordringer fremtidens kommune må møte.

Gjennom «Tenke langt» peker vi til strategiske satsninger og grep som legger til rette for at kommunen møter disse på en god og forutsigbar måte. Kommuneplan 2018–2035 viser til fire hovedmål for den langsiktige utviklingen av bærumssamfunnet:

- 1. Bærekraftige tjenester som gir innbyggerne mulighet for økt selvhjulpenhet, mestring og læring*
- 2. Balansert samfunnsutvikling – mangfoldig, grønn og urban*
- 3. En innovativ og endringsdyktig organisasjon med gjennomføringskraft*
- 4. Dialog og medvirkning for bedre løsninger*

«Handle nå» er nettopp de handlinger, planer og aktiviteter som gjennomføres med bakgrunn i vedtatt handlingsprogram. *Omstilling med kvalitet og bærekraft* og *Ett Bærum* er to viktige budskap for aktivitetene i 2019.

Omstilling med kvalitet og bærekraft

Handlingsprogrammet for 2019–2022 peker tydelig på behovet for omstilling. Gjennom omstilling med kvalitet og bærekraft adresseres et langsiktig arbeid for å ta vare på kommunens økonomiske handlingsrom. Det skal vi gjøre gjennom å utnytte mulighetene som ligger innenfor rammene av

forsvarlige tjenester, digitalisering, og innovasjon. Omstilling med kvalitet og bærekraft vil handle om å utvikle og forbedre våre tjenester slik at vi kan møte de utfordringer vi vet kommer. Vi skal tenke på fremtiden når vi gjør våre valg.

I 2019 skal vi legge til rette for omstillingene som kommer i årene fremover. For å sikre at arbeidet skal ha en helhetlig tilnærming vil det bli gjennomført analyser knyttet til fremtidig tjenestebehov, omstillingspotensiale og analyser av kommunens økonomiske fremtidige handlingsrom totalt sett. Arbeidet med «Digitalt førstevalg» og «Fremtidens arbeidsliv» vil bidra til å legge til rette for at organisasjonen er beredt til å møte morgendagens forventinger, krav og endringer.

Ett Bærum

Innbyggerne forventer å oppleve en samordnet kommune, som er tilgjengelig og møter brukere med helhetlige tjenester. Dette fordrer tverrfaglig samarbeid internt i kommunen, sømløse tjenester og god dialog med innbyggere og brukere. *Ett Bærum* handler om møtet mellom innbyggere og kommune, og hvordan kommunen er innrettet for dette møtet. *Ett Bærum* bygger på felles visjon og mål, tydelige rammer og omforent retning, og er en forutsetning for kvalitet.

Sammen om velferd har som mål å etablere enhetlige og mer sammenhengende tjenester innen velferdsområdet. *Ett Bærum* handler i praksis om sømløse tjenester. Overganger mellom tjenester kan skape sårbarhet og utrygghet. Dette kan motvirkes av gode samarbeidsrelasjoner mellom tjenester, som for eksempel utarbeidelsen av felles rutiner for overgangen mellom barnehage og skole. Organisering av tjenestene i ny Kommunegård vil kunne bidra til å styrke samordningen på tvers. *Ett Bærum* er også en forutsetning for lyktes med digitalt førstevalg

Ett Bærum fordrer at medarbeidere i kommunens tjenester samarbeider med sine brukere og innbyggerne. Brukerkompetansen er viktig for utvikling av tjenestene, blant annet derfor prioriterer vi dialog og samarbeid mellom bærumssamfunnet, lokalsamfunnene og kommunen.

Bærum er en kommune med mange nasjonaliteter og mange innflyttere. Inkludering og mangfold i bærumssamfunnet er viktige verdier i *Ett Bærum*.

På veien til fremtidens kommune

I Bærum har vi lyktes med tydeliggjøring av vårt langsiktige utfordringsbilde gjennom målrettet satsning på:

- velferdstjenester som trenger nye løsninger og nye tankemåter
- samfunnsutvikling som utvikler gode bysamfunn
- klimaklok kommune
- digital transformasjon og innovativ kommune
- innbyggerorientering
- en bevisst og aktiv aktørrolle
- videreutvikling av en endringsrettet og moderne kommuneorganisasjon

En systematisk tilnærming til disse temaene vil ruste oss til å møte de utfordringer vi vet vil komme og for å gjøre Bærum til en enda bedre kommune.

Bærekraftig velferd

Bærum kommune har gode velferdstjenester. Videreutvikling av tjenestene skal være basert på kunnskap og dokumentasjon, effektiv drift, teknologi og brukermedvirkning. Hovedgrepene innenfor velferd er forebygging og tidlig innsats, mestring og selvhjulpenhet, og effektive tjenester.

Digitalisering og ny teknologi er viktige innsatsfaktorer i fremtidens velferd; det gjelder både skole, barnehage og innen helse og omsorg. Mer robuste enheter og sambruk er viktige strukturelle grep. Utvikling av gode lokalsamfunn som tilrettelegger for relasjoner og nettverk på tvers av alder og sosial bakgrunn er også viktig.

Sammen om velferd, Pleie og omsorg 2024 og Digital skolehverdag er noen av omstillingene som skal bidra til fremtidsrettet og bærekraftig velferdstilbud for innbyggere og brukere.

Integrering av flyktninger og innvandrere, og inkludering av mennesker som i dag står utenfor arbeidsmarkedet, er av stor betydning for nå- og fremtidens velferd og har høy prioritet i Bærum, gjennom Globale Bærum, Bærum arbeidssenter og Nav.

Balansert samfunnsutvikling – gode bysamfunn

Helhetlig bypolitikk for attraktive og levende samfunn på Fornebu, Sandvika og langs kollektivtraseene, i tråd med arealstrategien, skapes i god dialog med innbyggere, sivilsamfunn og utbyggere. Målet er å utvikle en bypolitikk som forener høyere utnyttelse med god og variert arkitektur, byrom og grønne lunger. Bypolitikken skal bidra til å bygge opp under stedenes identitet, som gir grunnlag for mangfoldig byliv og gir mulighet for det kortreiste liv. Kultur og næring skal være en sentral kraft i by- og stedsutviklingen. En voksende befolkning og mer fortetting ved knutepunktene krever også sterkere vern av de overordnede blågrønne strukturer (elver, sjø og parker) og viktige naturverdier i kommunen.

Bærum kommune er og må fortsatt være en aktiv aktør og pådriver for nødvendige samferdselsløsninger; som Fornebubanen, E18 og elferge-forbindelse mellom Oslo og Fornebu, samt ny E16 og Ringeriksbane.

Klimaklok kommune

Klimastrategi 2030 og det flerårige programmet *Klimaklok* bidrar til å sette klimautfordringene tydelig på dagsorden og til å nå målsetningene om klimagassreduksjon i Bærum kommune. Handlingsplanen med nærmere 70 tiltak følges planmessig opp. Kommunen skal feie for egen dør med mer energieffektive bygg, knutepunktutvikling i planarbeidet, fossilfri kommunal bilpark og arbeidet for å forhindre matsvinn ved institusjonene våre, er noen eksempler. Klimamålene skal nås ved å involvere og mobilisere alle deler av bærumssamfunnet; enkeltpersoner, barn og unge særskilt, næringsliv, organisasjoner og folkevalgte. Det handler om grønn mobilitet, kildesortering, forbruk og gjenbruk. Det handler om små og større tiltak i hverdagen for å redusere Bærums klimafotavtrykk.

Klimastrategien skal revideres i løpet av 2019 og tidlig 2020, med høyere ambisjoner for å redusere klimagassutslipp.

En innovativ og kunnskapsbasert kommune

Systematisk innovasjonsarbeid bidrar til nye løsninger som møter morgendagens utfordringer, og gir næring til kommunens omstillingsarbeid. Ny innovasjonsstrategi vektlegger blant annet innovasjonskompetanse, deling og gevinstrealisering. Forskning og innovasjon er tett knyttet sammen, og i Bærum utvikles kunnskapskommunene i et tett samarbeid med næringsliv, academia og kommune. Kommunen har derfor innledet samarbeid med utdanningsinstitusjoner, blant annet NTNU – som også omfatter doktorgradssamarbeid.

Bærum er en av få kommuner som har etablert et eget Innovasjons- og forskingsfond som understøtter et kunnskapsbasert utviklingsarbeid spesielt innenfor velferdsområdet, som for eksempel utviklingen av demenslandsbyen.

Frivillighet og innbyggernesamarbeid

Fremtidens utfordringer krever at kommunen, i tillegg til rollen som tjenesteyter, også tilrettelegger for at innbyggere, sivilsamfunn og næringsliv kan bidra til en god samfunnsutvikling.

Innbyggernesamarbeid, frivillighet og samskaping er forutsetninger for en bærekraftig arbeidsdeling mellom kommunen og samfunnet for øvrig.

2022 er frivillighetsåret. Kommunen skal utvikle en strategi og en felles plattform for samarbeid i bærumssamfunnet med vekt på ny giv for frivilligheten, styrking av eksisterende samarbeid og utvikle nye arenaer. Kommunen skal også etablere nye kanaler for innspill og medvirkning, med blant annet innbyggerpanel og interaktiv kommune-innbyggerdialog.

En administrativ grunnmur

Den administrative «grunnmuren» omfatter kommunens overordnede virksomhetsstyring, organisering, arbeidsgiverpolitikk, ledelse og utvikling, som sikrer effektiv og hensiktsmessig administrativ praksis og rutiner som er kjent, omforent og praktisert i hele organisasjonen. Og kultur som underbygger og ivaretar felles verdier i *Ett Bærum*.

Kommunen har startet forberedelsene til arbeidet med ny kommuneplan. Bærum legger stor vekt på langsiktig og helhetlig plan og styring, med *Langsiktig driftsanalyse og investeringsplan* (LDIP) som trekker linjer for kommunen i et 20-årsperspektiv.

I tillegg inngår strategisk viktige områder som eiendomsvirksomheten og digitaliseringen i kommunens administrative grunnmur. Eiendomsvirksomheten er sentral i produksjon av velferdstjenester og i samfunnsutviklingen. Eiendomsutvikling har også en viktig rolle som katalysator og strategisk virkemiddel i by-, steds- og boligutvikling, som for eksempel nye Oksenøya senter på Fornebu.

Forventningene til digitalisering av kommunale tjenester, automatisering og selvbetjening er store. Innbyggere og bedrifter skal ha tilgang på enkle, brukervennlige og sikre digitale tjenester for dialog, selvhjelp, mestring, læring, involvering og medvirkning. Målet er at alle skal møte «ett Bærum» – en felles digital plattform.

Bærum i verden

Som Norges femte største kommune ønsker Bærum å markere seg sterkere i prosesser som direkte og indirekte påvirker utviklingen av bærumssamfunnet. Dette innebærer utvikling av sterkere aktørrolle i samarbeid med andre regionale, nasjonale og private aktører. Dette omfatter arbeid med nye Viken og regionbyene, hovedstadssamarbeid og tettere tilknytning til Europa.

2. Velferdsområdet

2.1. Tenke langt - handle nå

Det er nå vi kan forberede oss på en fremtid vi vet vil komme. Da er det viktig å forstå og kjenne til hvilke utviklingstrekk som vil påvirke hverdagen for våre innbyggere, rammene for kommunens virksomhet og hvordan den store verden vil påvirke Norge og vår region. Befolkningsvekst, demografisk utvikling, nye krav og nye oppgaver til kommune, og ikke minst en digital transformasjon. Bærum vil tenke nytt om utvikling av fremtidens velferdstjenester.

Velferdstjenestene har samlet seg om tre felles innsatser:

Tidlig innsats – Det handler om å gi rett hjelp til rett tid og bidra til å utsette og redusere behov. Kommunens skal vite at tjenestene har effekt.

Selvhjulpenhet og mestring - Det handler om å gi innbygger mulighet til å være sjef i eget liv. Kommunen skal bidra til at innbyggere i størst mulig grad klarer seg selv, blant annet gjennom bruk av digitale løsninger og ny teknologi.

Effektive tjenester - Det handler om å utvikle tjenestene i et innbyggerperspektiv. Hvis tjenestene er effektive for innbygger er de også effektive for kommunen. Kommunen skal samordne tjenester, skape en tydeligere dør inn og sørge for nødvendig koordinering.

Prosjekt sammen om velferd et av flere grep for å møte fremtidens utfordringer og muligheter. Rådmannen har hatt en gjennomgang av kommunens tjenestetilbudet. Innsikt så langt viser at vi har mange og varierte tilbud til innbyggere i hele livsløpet. Tjenestene har høy kvalitet og mange er fornøyd med våre tilbud. Samtidig fremstår tjenestene som uoversiktlige, både for innbyggere og for medarbeidere, det er for liten sammenheng mellom tjenestene og vi måler i for liten grad effekt av den innsatsen vi rettet mot barn, familier og voksne i Bærum kommune.

Rådmannen vil jobbe videre med utgangspunkt i ulike målgrupper og involvere både innbygger og medarbeider i å se tjenestene i et innbyggerperspektiv - hva er behovet og i fremtiden? Det er nødvendig å utvikle nye arbeidsmodeller og utvikle en plan for omstilling av tjenestetilbud.

Foreløpig arbeider rådmannen med utgangspunkt i følgende målgrupper:

- Barn og familier med flere risikofaktorer – fra svangerskap til barnet er 2 år
- Barn og unge med familier som trenger tverrfaglig oppfølging i skole
- Barn og familier med fattigdomsutfordringer
- Innbygger med sammensatte psykiske helseutfordringer og/eller rusproblemer

Omstillingen frem mot 2024 handler om å forberede en fremtid vi vet vil komme. Innenfor hvert kommunalområdet skal det legges planer som beskriver de viktigste grepene. Samtidig skal vi utvikle felles strategier og innsats innen flere områder, blant annet:

- Folkehelse og inkluderende nærmiljøer
- Innbyggersamarbeid og frivillighet

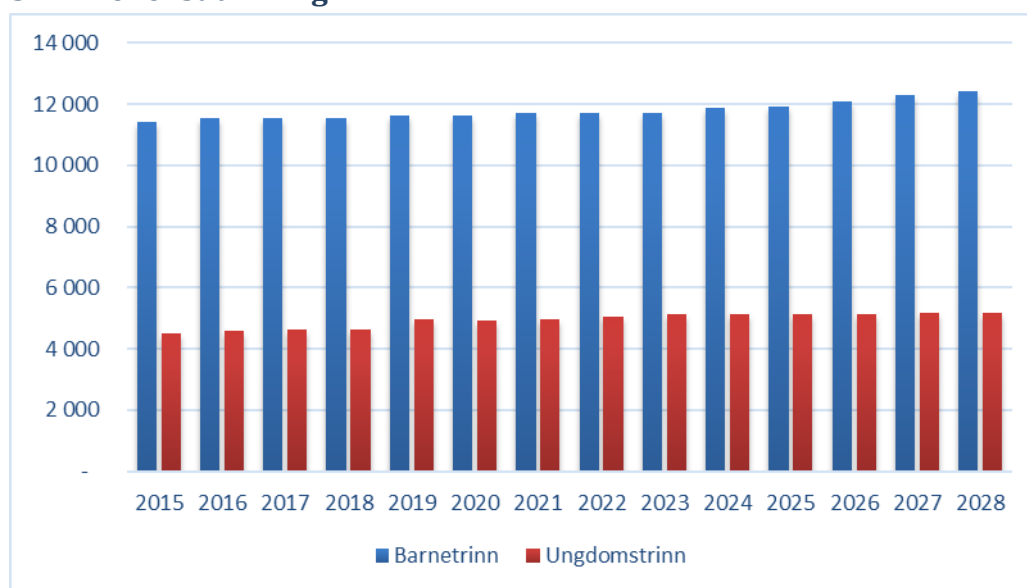
3. Oppvekst skole

I februar 2018 ble kommunalsjefsområdet barne- og ungdomstjenester delt mellom de nyopprettede kommunalsjefsområdene Oppvekst barnehage og Oppvekst skole, som sammen har ansvar for å utvikle et samordnet og helhetlig tilbud til barn, unge og deres familier. Organiseringen av oppvekstområdene skal bidra til å utvikle tydelige og samordnede tjenester.

Oppvekst skole består av 39 barne- og ungdomsskoler, en spesialscole, tre alternative skoler, PP-tjenesten, Kulturskolen og Ungdom og fritid.

3.1 Utfordringsbilde

3.1.1 Behovsutvikling

Elevtallsutviklingen viser at Bærum har behov for å øke kapasiteten med i underkant av 1 667 skoleplasser fra 2019 til 2028. Det er behov for å bygge flere nye skoler, utvide eksisterende skoler og endre inntaksområder. I skolebehovsanalyse 2018-2037, sak 076/18, ble følgende vedtatt:

- Det bygges ny 4- parallell barneskole i Sandvika.
- Bjørnegård ungdomsskole utvides til 9- parallell. Skolen skal ha 5- parallell kapasitet frem til utvidelsen. Behov for tiltak avklares.
- Planlegging av ny 4- parallell barneskole på Ballerud videreføres, med sikte på ferdigstilling til skoleåret 2025/2026. Elevtallsutviklingen følges tett.
- Lokalisering av ny ungdomsskole i sør-østre Bærum avklares i forbindelse med neste rullering av kommuneplanens arealdel.
- Det etableres en samlet lokalisering for Bryn og Hammerbakken skole i nytt skoleanlegg på Bryn. Skoleanlegget Hammerbakken fristilles til andre formål fra det tidspunkt nytt skoleanlegg på Bryn er etablert. Behovet for nærmiljøanlegg i Løkenhavna avklares og søkes ivaretatt når fremtidig bruk av anlegget fastsettes.

3.1.2 Viktigste satsninger og utviklingsprosesser

- **Raust normalitetsbegrep og tilrettelagt opplæring i fellesskapet for alle elever**
Stadig færre elever i bærumsskolen får enkeltvedtak om spesialundervisning. Det innebærer en utvikling hvor stadig flere elever får sitt opplæringstilbud tilrettelagt i fellesskapet. Dette er i tråd med hva forskning peker på som formålstjenlig. Parallelt er det avgjørende at de riktige tiltakene

iverksettes på et tidlig tidspunkt i elevenes skoleløp.

I kommende periode er det avgjørende at skolene har gode kartleggingsverktøy for å identifisere elever med økt *sårbarhet/risikofaktorer* som indikerer at de kan få utfordringer i sin skolegang om det ikke tidlig iverksettes målrettede tiltak. Videre at tiltakene følges tett med tanke på forventet effekt.

- **Videreutvikling av PP-tjenesten**

PPT er en spesielt viktig instans i arbeidet med systemrettet forebyggende arbeid i barnehage og skole. Det er igangsatt et grundig arbeid for å effektivisere utredning og sakkyndighetsarbeidet på individnivå, for på den måten å kunne allokere økt ressurs til det forebyggende arbeidet på systemnivå. Det er iverksatt et målrettet arbeid i tråd med anbefalinger etter ekstern gjennomgang av tjenesten våren 2018. Arbeidet forventes avsluttet innen utgangen av 2019 og omfatter effektivisering av saksbehandlingen, utvikle en modell som sikrer ansatte i PPT mest mulig tid direkte i samhandling med brukere og ansatte samt overordnet vurdering av dagens organisering av PP-tjenesten.

Målet er en PP-tjeneste som ivaretar sitt todelte mandat – å jobbe både med systemrettede- og individrettede oppgaver. Det er viktig med effektiv saksbehandling av sakkyndige vurderinger, både for å fjerne ventelister og unngå fristbrudd, men også for å frigjøre ressurser til systemrettet arbeid ute i barnehager og skoler. Mer systemrettet arbeid skal bidra til at flere barn får tilpasset opplæring innenfor ordinært opplæringstilbud, og sikre helhetlig og sømløs oppfølging fra barnehage til ungdomsskole og videregående skole. I tillegg er det behov for gode samarbeidsstrukturer både internt i PP-tjenesten og mellom PP-tjenesten, barnehager og skoler for å sikre god samhandling, ansvarsdeling og kompetansedeling og kompetanseheving.

- **Robust psykisk helse og inkluderende læringsmiljø**

Inneværende år har 1600 elever vært del av bærumsskolens Robustsatsing. Et program hvor 8.klassingene gjennom året har ukentlige økter med trening og bevisstgjøring innen livsmestring og skal styrke elevenes evne til å håndtere de utfordringer de møter via blant annet økt sosial og emosjonell kompetanse. Programmet er i regi av UiS og følgeforskes over en toårsperiode.

- **Intensivopplæring for elever i første skoleår**

Tilpasset opplæring har vært et grunnleggende prinsipp i lovverket i flere år. Fra 1. august 2018 ble det innført en endring i Opplæringslovens § 1-4 hvor skolene plikter å gi intensiv opplæring innenfor fellesskapet i den ordinære undervisningen på 1. – 4. trinn for elever som står i fare for lav progresjon i lesing, skriving og regning. Bærumsskolen løser dette nye oppdraget ved å delta i et forskningsprosjekt i regi av Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger. Prosjektet innebærer at elever på 1. trinn med risiko for å utvikle lese- og skrivevansker, får tilbud om intensiv opplæring i lesing og skriving umiddelbart etter kartlegging. Dette er et av de største norske forskningsprosjektene knyttet til tidlig innsats i lese- og skriveopplæringen, og viser tydelig positiv effekt.

- **Digital skole og læring i 21. århundre, hvor teknologi er sømløs del av opplæringen**

Alle bærumsskoler har såkalt digital 1:1-løsning. Dette har gitt skolene helt nye muligheter for faglig skreddersøm for enkeltelever innenfor fellesskapet. Skolene har dannet profesjonsfellesskap hvor kompetanse deles og nye muligheter drøftes. I kommende toårs periode skal forskere fra UiO følge utviklingen med spesielt fokus på hvordan lærere utnytter teknologi for å gi elevene økt læringsutbytte og hvordan elevene ved teknologi kan presentere sin kunnskap på ulike måter. Samarbeid, kreativitet og innovasjon er noen av stikkord på som skal prege opplæringen.

Bruk av digitale verktøy og læremidler griper inn elevenes arbeid med fagene, men tilgang til nett og sosiale medier krever også at skole og hjem jobber systematisk for å gi hvert barn og ungdom

opplæring og trening i sosiale ferdigheter. Digital dannelse og nettvett vil fortsatt være sentralt i skolenes arbeid. Det er i den forbindelse inngått partnerskapsavtale med Telenor om å utvikle et interaktivt undervisningsopplegg for barne- og ungdomsskoler. I sum har digital skolehverdag medført omfattende endringer i både lærer- og elevrollen. Innovasjon er noe nytt som er både nyttig og kan nyttiggjøres ved å skape merverdi. Løsningene er ikke kjent i forkant. Ved systematisk implementering har skolene kommet langt i å skape en relevant skolehverdag med merverdi for elevene. I kommende periode skal dagens digitale muligheter ytterligere utvides. Bærum kommune har tatt initiativ til et samarbeid med mer enn 50 av landets kommuner for en innovativ anskaffelse av digitale læremidler.

- **Etablering av Anna Krefting barneskole og Eineåsen ungdomsskole**

I 2018 ble fire mindre skoler etablert som to større enheter i tråd med føringene i Konsept for skolebygg. Skolekonseptet gir overordnede prinsipper og strategier for arealeffektive skoleanlegg som både tilfredsstiller kravet til god kvalitet på undervisning og kravet til en økonomisk bærekraftig drift. De to skolene har fått et nytt handlingsrom. Større skoleenheter gir flere positive effekter og er viktig for å kunne møte morgendagens utfordringer. Parallelt gir det handlingsrom for å rekruttere spisskompetanse innen aktuelle områder samt økt tilstedeværelse av øvrige profesjoner som eksempelvis helsesøstre og PP-tjeneste. Samlokalisering av fagmiljøer gjør det lettere å kunne tilby bredde i eksempelvis språkfag og valgfag. Videre vil et større profesjonsfellesskap i større grad sikre lokal kompetanseheving. Variasjon i undervisningsformer og organisering er et annet område som trekkes frem i forbindelse med store skolars handlingsrom. I tillegg kommer stordriftsfordeler som mer effektiv ressursbruk og mulighet for å tilrettelegge for støttetjenester lokalt.

- **Fritidstilbud for barn-unge**

Ungdom og fritid skal bidra til å utvikle robuste barn og unge og hvor fritidsarenaen er en møteplass og lavterskeltilbud for å tilrettelegge for mestringsopplevelser, sosialisering og for rekreasjon. En god fritidsarena kan bidra til å forebygge press og stress, samt bygge selvtillit og mestringfølelse. Ungdom og fritid legger vekt på gode brukermedvirkningsprosesser i utvikling av aktivitet og nye tiltak. Siste år er det etablert nytt fritidstilbud på Fornebu i tett samarbeid med miljøarbeider og sosiallærer ved Hundsund ungdomsskole. Ordningen med fritidsstipend er et godt implementert tiltak i samarbeid med lag og foreninger og ga 237 barn og unge et fritidstilbud innenfor en rekke ulike aktiviteter. Spillhuset er også en aktiv arena som fritidstilbud, men benyttes også på dagtid eksempelvis som overgangsordning for elever som for en periode har behov for alternativt sted for sin opplæring.

3.1.3 utfordringer fremover

- **Lærernorm**

Innført nasjonal lærernorm skal følges tett opp. Det er knyttet usikkerhet til den langsiktige finansieringen når normen blir en del av rammetilskuddet til kommunen, og da fordeles etter ordinære kriterier i inntektssystemet. Dette skal etter planen skje i 2020. I mellomperioden gis kompensasjonen for innføring av lærernormen som øremerket tilskudd. Rådmannen legger til grunn full finansiering fra staten.

Innføring av bemanningsnorm har også medført et begrenset kommunalt handlingsrom for individuell ressurstildeling til skolene. Dette reduserte handlingsrommet er en begrensning lokalt på den enkelte skole hvor lærerressurser ikke kan fordeles på tvers av hovedtrinnene. Enkelte påpeker en bekymring knyttet til skolenes begrensede mulighet til å ansette andre profesjoner hvor det hadde vært hensiktsmessig ut fra enkeltelevers behov.

- Imøtekomme elevtallsveksten med økt skolekapasitet til riktig tid og med en profil i tråd med konsept for skolebygg i Bærum kommune samt kommunens investeringsplan**

Skolebehovsanalysen viser kommunens behov for økt skolekapasitet i tråd med forventet befolkningsvekst. Det er en krevende situasjon med høye investeringer og som også fordrer ervervelse av tomter ved sentrale knutepunkt. Erstatningslokaler i byggeperiodene er også en krevende oppgave. Skoleanleggene skal også være samlingspunkt for nærmiljøet og ivareta behov innenfor blant annet frivillighet, kultur og idrett. Det har over tid vært gode løsninger for bruk av skoleanleggene på ettermiddag- og kveldstid på hverdager hvor lokale tilsynsvakter har ansvar for tilgjengelighet og sikkerhet. Imidlertid er det et mål at deler av skolebyggene også skal være tilgjengelige lørdag og søndag. Det arbeides med digitale løsninger for utleie og låssystemer. Dette er et område som fordrer målrettet innsats fra alle involverte og tett oppfølging ved implementering.
- Revidert skoleledermodell og tildelt administrasjonsressurs**

I 2014 ble det etablert en ny skolelederstruktur med rektor og avdelingsledere. Det var et ønske med mål om å styrke nærledelsen samt styrke fokus på pedagogisk ledelse. Ordningen innebar også en endring hvor avdelingsleder ble leder for både ansatt i skole og SFO. Underveisevaluering har gitt grunnlag for en nærmere utredning av lederressursrammene for barneskolene. Dette gjelder spesielt for avdelingsledere med ansvar for ansatte i både skole og SFO. I den forbindelse er det også påkrevd å gjennomgå finansieringsmodell for skolefritidsordningen med tanke på størrelsesordenen på lederressurs i tråd med antall årsverk ansatt i SFO.
- Målrettet strategi for lærerrekuttering**

Siste års lærerrekuttering anes som svært vellykket. Imidlertid indikerer både elevtallsvekst og vedtatt lærernorm ytterligere behov for flere lærere. Dette fordrer en utstrakt og målrettet innsats både i form av å være en attraktiv arbeidsgiver for allerede tilsatte medarbeidere i bærumsskolen. Videre et aktivt rekrutteringsarbeid knyttet til utdanningsinstitusjonene og ved deltakelse på nasjonale arenaer hvor lærere møtes. Evaluering viser at lærere vektlegger en skolekommune med vekt på fremtidsrettet pedagogisk utviklingsarbeid, rause muligheter for videreutdanning, systematisk veiledningsordning for nytilsatte og solide fagfellesskap på den enkelte skole.
- Ledelse for fremtiden**

Dagens og fremtidens arbeidsliv preges av kompleksitet, hurtige endringer, teknologisk utvikling og et behov for økende kunnskap hos ansatte. Parallelt åpnes det helt nye muligheter for faglig utvikling og effektivisering av tjenestetilbudene. Endringsledelse blir dermed et hovedfokus også for skoleledere. Fremtidens skole skal forholde seg til stadige endringer med nye behov samtidig som man har fokus på primæroppgaven – sørge for at morgendagens elever har både kunnskap og ferdigheter til å møte det 21. århundre.

Bærumsskolen trenger robuste ledere som både evner nytenkning, utvikler rom for innovasjonskultur samt bygger relasjoner på tvers av egen tjeneste. De skal ha gjennomføringskraft i omfattende prosesser som krever oppfølging og justering over tid. I kommende periode vil det være nødvendig å ha målrettet fokus på både nåværende lederes muligheter for videreutvikling samt rekruttering av nye ledere med nevnte egenskaper. Bærum kommunes satsing på lederutviklingsprogram blir et viktig tiltak. Parallelt vil det gis muligheter for studiekompetanseprogram for lærere som ønsker å bli ledere.
- Nye nasjonale føringer for skolens innhold og utvidet samfunnsoppdrag**

Ved inngangen til 2019-2020 er det en rekke større saker som vil påvirke skolenes prioriteringer og utviklingsarbeid. I løpet av 2019 kommer det nye læreplaner i alle fag som skal være implementert til skolestart 2020. Sammen med nye læreplaner er det også vedtatt ny nasjonal overordnet del med verdier og prinsipper for opplæringen som blant annet gir føringer for tre gjennomgående tema i alle fag på tvers av klassetrinn:

- Folkehelse og livsmestring
- Demokrati og medborgerskap
- Bærekraftig utvikling

Dette er et utvidet og viktig samfunnsoppdrag som fordrer nytenkning og økt kompetanse. Videre kommer det ny stortingsmelding knyttet til tidlig innsats og inkluderende fellesskap med føringer for skolens ansvar for å gi alle elever mulighet til å lykkes uavhengig av sosial, kulturell og språklig bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Meldingen vil skissere mål, prinsipper og helhetlige grep som skal ligge til grunn for skolens likeverdige tilrettelegging for enkeltelevens behov.

I sum er dette viktige prosesser og viser et nasjonalt kraftig utviklingstrykk som fordrer systematisk utviklingsarbeid i alle ledd for å skape gode vilkår for alle barn og unges opplæring.

- **Tidlig innsats for elever i risiko med symptom utagerende atferd**

Både nasjonalt og i bærumsskolen har medarbeidere i skole og barnehager meldt bekymring knyttet til yngre barn i risiko hvor dette kommer til uttrykk gjennom utagerende atferd. Oppvekst skole og Oppvekst barnehage allokerte i perioden 2019-2021 ressurser til et beredskapsteam som skal arbeide med å forebygge, kartlegge og håndtere denne gruppen barn samt arbeide tett sammen med voksenpersonene rundt barna. Beredskapsteamet skal arbeide operativt ute i skoler og barnehager, og er også ansvarlig for å koordinere innsatsene hvor fagpersoner fra andre kommunale instanser er del av oppfølgingen av barna og deres familier. Det vil parallelt gjennomføres praktisk kompetanseheving for ansatte. Det forebyggende arbeidet handler først og fremst om å fremme holdninger og bygge kompetanse om risiko- og beskyttelsesfaktorer hos sårbare barn hos de ansatte i barnehage og skole. Ansatte i PP-tjenesten, helsetjenester barn og unge og barnevernstjenesten vil også være tett knyttet til dette arbeidet. Målet er at det enkelte tjenestested tilegner seg nødvendig kompetanse for etter hvert å være selvhjulpne på området.

- **Digital transformasjon i skolehverdagen**

For å møte nye utfordringer og økte krav til effektivitet har digitale muligheter gitt bærumsskolen et helt nytt handlingsrom. Ved innføring nettbrett 1:1 har etablerte tankesett og prosesser blitt utfordret og hele organisasjonen er del av en utvikling som trinnvis endrer skolehverdagen for både elever og medarbeidere.

Den store overgangen er ikke maskiner og teknologi, men hvordan vaner, forventninger og praksis har blitt utfordret. Det stoppet ikke med en digitalisering av opplæringen. Skolehverdagen har blitt transparent og det dukker stadig opp nye spørsmål og mulige løsninger som utfordrer en profesjons tankesett og tradisjoner.

Må undervisning foregå i et klasserom til faste tider ledet av samme lærer? Hva skjer med lærerrollen når den ikke fysisk begrenses til et klasserom? Hvordan kan vi utnytte tilgjengelig data om enkeltelevens læring og utvikling for økt læringsutbytte?

Dette er noen av mange spørsmål og muligheter som systematisk skal utforskes kommende periode både i form av å følge opp evaluering av iverksatt arbeid og sette dette i sammenheng med søk etter nye løsninger. Bærumsskolens verdier og tankesett, ledelse, arbeidsform og ressursutnyttelse utfordres i en trinnvis og omfattende innovasjon.

- **Samordning av lokalt kriminalitetsforebyggende arbeid**

I 2018 ble *Rusplan for Bærumskolen* lansert. Planen inneholder en helhetlig tilnærming til rusforebygging i skolen, og er en tredelt strategi som retter seg mot lærere, elever og foresatte og har som formål å redusere rusbruk blant unge i Bærum. Effekt skal blant annet måles gjennom Ungdata-kartleggingen hvert andre år.

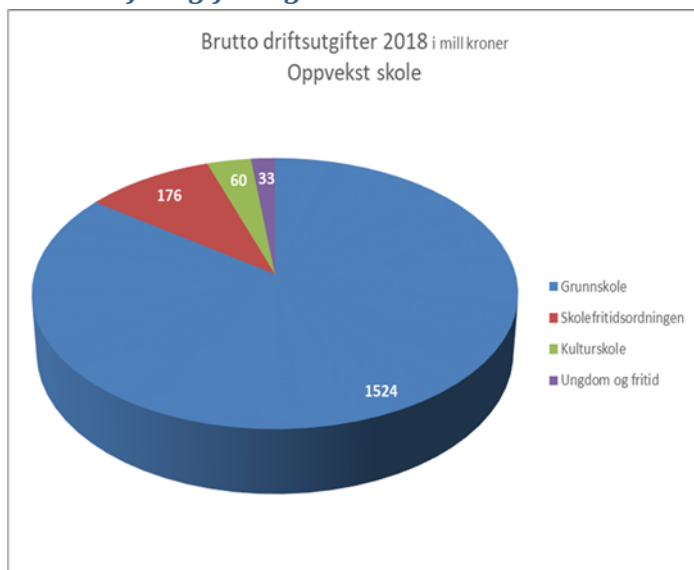
I 2018 ble arbeidet med å utarbeide en handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep påbegynt. Formålet med planen er å fremme en sunn seksuell helse hos barn og unge og å sikre at barn og unge, fra svangerskap til fullført videregående skole, får tilstrekkelig informasjon og kunnskap om vold, seksuelle krenkelser og overgrep, rettigheter og hjelpeapparatets tilbud slik at de kan forstå og melde fra dersom de blir utsatt for vold. Videre skal planen sikre at ansatte som jobber med barn og unge har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å kunne avdekke og håndtere saker der barn blir utsatt for vold.

Ny handlingsplan for forebygging av hatytringer og voldelig ekstremisme, utarbeidet i samarbeid med Oslo politidistrikt ble vedtatt i 2018. Videre tiltak rettes nå mot inkludering for å hindre utenforskap. Skolen er en viktig aktør på dette feltet.

3.2 Analyse og ressurser

3.2.1 Utvikling i utgifter, inntekter, årsverk og sykefravær

3.2.1.1 Driftsutgifter og inntekter

Figuren over viser fordelingen av totalt 1 793 millioner kroner i brutto utgifter på utvalgte områder innen Oppvekst skole.

Utgifts- og inntektssammenheng for området

Mill. kr	2015	2016	2017	2018	Andel av brutto utgifter
Brutto utgifter	1 637,4	1 703,2	1 745,5	1 793,2	
- Herav lønn	1 369,7	1 426,8	1 462,6	1 524,6	85 %
- Herav andre utgifter	267,8	276,4	282,9	268,6	15 %
Brutto inntekter	338,6	381,6	424,5	411,9	
Netto utgifter	1 298,8	1 321,5	1 320,9	1 381,4	

Lønnsutgiftene utgjør 85 prosent av områdets brutto utgifter og påvirkes av elevtallet. For skolene utgjør lønnsutgiftene om lag 89 prosent av brutto utgifter. Antall elever er den største kostnadsdriveren på området. Om lag tretten prosent av lønnsutgiftene er lønn til vikarer for lærere som tar videreutdanning. Denne kostnaden dekkes i stor grad av midler man får fra staten. Lønnsutgiftene viser en jevn økning fra 2015 til 2017. Økningen fra 2017 til 2018 har vært noe høyere enn foregående år, og kan forklares ved innføring av ny lærernorm høsten 2018.

Barne- og ungdomsskolene står for om lag 50 prosent av **andre utgifter**. Dette omhandler blant annet undervisningsmateriell, herunder leasing av nettbrett, og annet forbruksmateriell. De resterende 50 prosentene går blant annet til leie av lokaler, herunder Vøyenenga, Bekkestua barneskole og erstatningslokaler for skoler under rehabilitering. Utgiftsposten inneholder også penger til skoleskyss, bærumselver i andre kommuner og spesialundervisning i private skoler.

Driftsinntekter

Inntekter, mill. kr	2015	2016	2017	2018	Andel av samlede inntekter
Brutto inntekter, sum	338,6	381,6	424,5	411,9	
- Herav brukerbetaling SFO	147,6	151,5	151,1	150,8	37 %
- Herav elevbetaling Kulturskole	8,6	9,0	9,0	9,3	2 %
- Herav annet salg	18,0	53,8	54,4	28,2	7 %
- Herav overføringer fra staten	26,9	49,6	74,1	92,7	23 %
- Herav sykelønnsrefusjoner	51,2	53,5	63,3	61,3	15 %
- Herav refusjon fra kommuner/fylkes	13,3	17,1	16,4	17,9	4 %
- Herav andre inntekter	73,0	47,1	56,2	51,7	13 %
Årlig vekst i %		13 %	11 %	-3 %	

De største inntektene på grunnskole er **brukerbetaling for SFO**. Denne inntekten avhenger av antall elever som benytter seg av SFO, samt hvor mange dager de benytter seg av tilbudet. KOSTRA-tall viser at Bærum har en høy andel av elever som benytter skolefritidstilbudet. Disse inntektene skal dekke alle utgifter (bortsett fra utgifter til lokaler og friplasser) i SFO, da denne ordningen er selvfinansierende. Det var en marginal nedgang fra 2017 til 2018 som kan skyldes at prisene ikke ble justert i 2018.

Brukerbetaling i Kulturskolen utgjør om lag ni millioner i året, og har vært stabil de siste fire år.

Annet salg omfatter blant annet salg av timetjenester ved Kulturskolen og internt fordelte utgifter.

De største **overføringene fra staten** de to siste årene gjelder økt lærerinnsats 1. – 10. trinn, dette utgjorde 30,4 millioner i 2017. I 2018 økte overføringene til 46,4 mill på grunn av innføring av ny lærernorm. Bærum mottar også overføringer fra staten til videre- og etterutdanning av lærere, og dette tilskuddet har økt fordi Bærum har flere lærere på videreutdanning enn årene før. Skolene mottar også diverse tilskudd til ulike prosjekter de er med på.

Sykelønnsrefusjoner utgjør i overkant av 15 prosent av de totale inntektene på området, og må sees i sammenheng med vikarutgifter og sykefravær. Langtidsfraværet har gått ned.

Refusjon fra kommuner og fylkeskommuner er i stor grad ulike midler til ulike prosjekter samt refusjoner for elever i bærumskoler som kommer fra andre kommuner.

Andre inntekter er merverdiavgiftskompensasjon og andre overføringer.

3.2.1.2 Ressursinnsats per tjenesteområde

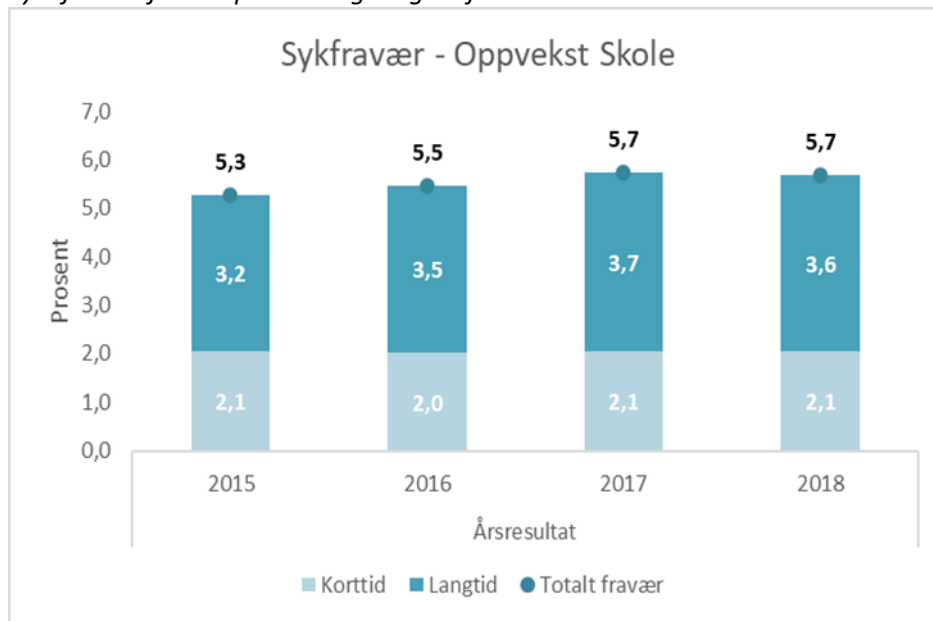
Ressursinnsats målt i antall årsverk

Ressursinnsats	2015	2016	2017	2018	Prosentvis endring 2017/2018
Oppvekst skole	1 857,5	1 893,8	1 915,7	1 909,7	-0,3 %
Årlig endring i %		2,0 %	1,2 %	-0,3 %	

Tabellen viser ressursinnsats i årsverk de fire siste årene. Ressursinnsats tar utgangspunkt i sum årsverk i arbeid basert på fastlønn, variabel lønn og overtid, fratrukket registrert fravær.

3.2.1.3 Sykefraværsutvikling for området

Sykefravær fordelt på kort- og langtidsfravær

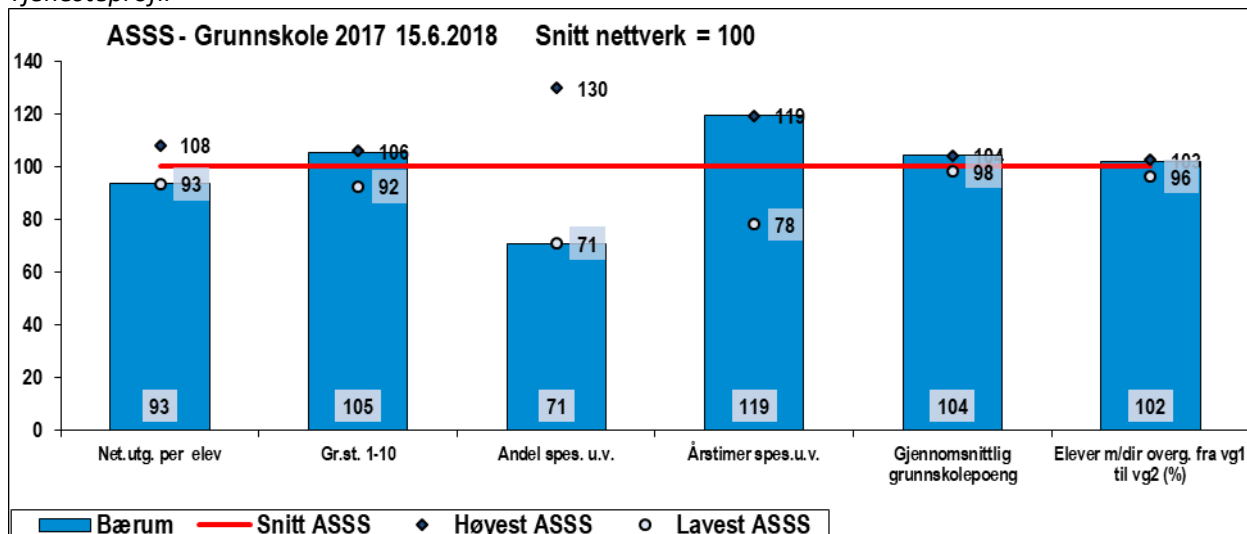
Et inkluderende arbeidsliv handler om nærvær på arbeidsplassen og om å bli sett og ha kontakt med sin leder og sine kollegaer. Tallgrunnlaget for Oppvekst skole viser stabile tall over tid. Imidlertid har det i perioden vært spesielt fokus på medarbeidere i langtidsfravær. Det er få sammenfallende årsaker til denne type fravær, og krever derfor system for individuell oppfølging og skreddersøm i tiltak. Kommunens bedriftshelsetjeneste og medarbeidere i HR bidrar i utstrakt grad i arbeidet med å tilrettelegge for at den som er sykemeldt skal få mulighet til å komme raskere tilbake i arbeid. t. Kulturkartlegging og medarbeiderundersøkelser følges tett opp ved blant annet å se på hva som spesifikt preger skoler med høyt nærvær. Dette er kunnskap som aktivt trekkes inn i tjenester som har behov for økt fokus på arbeidsmiljø og spesifikt medarbeidere med tilretteleggingsbehov.

Generelt har det i perioden vært økt fokus på medarbeidere i skolefritidsordningen. Dette er arbeidstakere som i stor grad har deltidsstillinger og hvor det er ekstra viktig å skape et inkluderende fellesskap mellom medarbeiderne i SFO, men også mellom ansatte i SFO og skole. Dette er en viktig del av nærledelsen, og har vært et sentralt effektmål ved overgangen fra ordning med separat SFO-leder til dagens ordning hvor avdelingsleder har ansvar for ansatte i både skole og SFO.

3.2.2 Ressursbruk sammenlignet med andre kommuner og egenutvikling over tid

3.2.2.1 sammenligning med andre kommuner

Tjenesteprofil

Enhetskostnader:

Bærum har netto driftsutgifter per elev som er 7 prosent lavere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Driftsutgiftene er omtrent på samme nivå som i 2016 når vi tar hensyn til pris/lønnsvekst. Etter at det er korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter har Bærum fortsatt lavere ressursbruk enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Utgiftsnivået påvirkes i stor grad av følgende faktorer: gruppestørrelse, skolestørrelse og bruk av spesialundervisning.

Gruppestørrelse:

Gruppestørrelsen 1.-10. trinn er 6 prosent høyere i Bærum enn i ASSS-kommunene. På alle trinn i Bærum er gruppestørrelsen høyere enn for gjennomsnittet i ASSS. Skolene i Bærum har i gjennomsnitt 368 elever. Drammen, Oslo og Trondheim har flere elever per skole, de andre kommunene har færre. Større grupper og skoler gir i seg selv lavere utgifter.

Spesialundervisning:

Andelen elever i bærumsskolen som mottar spesialundervisning har gått kraftig ned de siste årene og er klart lavest i ASSS-nettverket. Nedgangen gjelder alle trinn, og det er spesielt grunn til å markere nedgang i spesialundervisning for elevene på de høyeste trinnene (8.-10. trinn). Det er grunn til å tro at tidlig innsats i form av målrettede tiltak på laveste klassetrinnene gir ønsket resultat og det er denne innsatsen som nå kommer til uttrykk. En tung satsing på tilpasset opplæring og digital skolehverdag i kommunen, kan forklare at flere elever kan få sin opplæring innenfor ordinær undervisning. Bærum er den eneste kommunen i ASSS-nettverket, sammen med Sandnes, som har lavere andel elever med spesialundervisning på 8.-10. trinn enn på 5.-7. trinn.

Årstimer til spesialundervisning:

Det er grunn til å påpeke at antall tildelte årstimer per elev med spesialundervisning er betraktelig høyere i Bærum enn i de øvrige ASSS-kommunene. Det er med andre ord færre som får spesialundervisning, men de som får, får flere timer enn i andre ASSS-kommuner. Dette kan ha en sammenheng med at når vedtak med få timer spesialundervisning går ned, vil vedtakene som gjenstår være mer omfattende og inneholde flere timer pr elev. I tillegg har Bærum en spesialskole og tre alternative skoler der alle elever gis vedtak om spesialundervisning i alle timer.

Grunnskolepoeng:

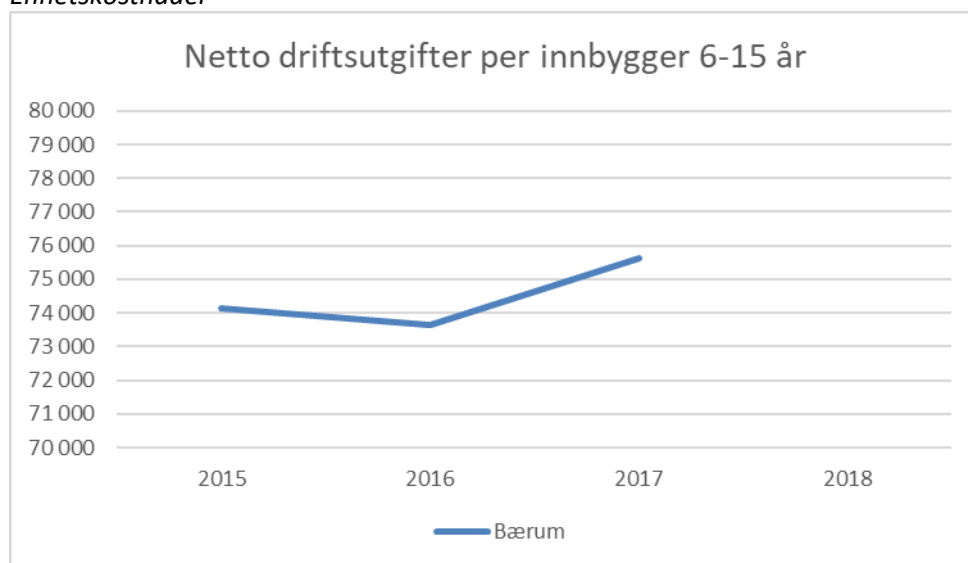
Grunnskolepoeng er et mål for det samlede læringsutbyttet for elever som sluttvurderes med karakterer. Karakterene brukes som kriterium for opptak til videregående skole. Bærum har de høyeste grunnskolepoengene av ASSS-kommunene, og dette kan forklares med at andelen av befolkningen med videregående og/eller høyere utdanning er høyere enn i de øvrige kommunene. Prestasjoner fra grunnskolen legger grunnlaget for det videre skoleløpet, og elever med gode grunnskoleresultater fullfører i lagt større grad videregående opplæring enn elever med mindre gode resultater fra grunnskolen.

Overgang videregående:

I 2017 var det 91,3 prosent av elevene som gikk direkte fra første året på videregående til andre året på videregående. Andelen har økt de siste årene, og ligger over snittet til ASSS-kommunene.

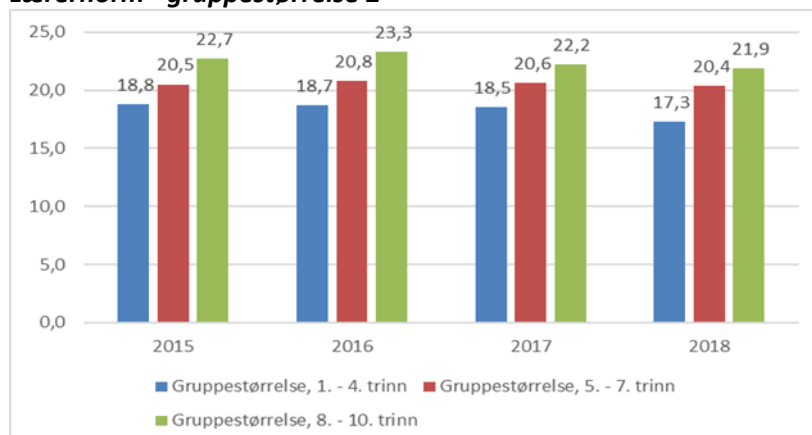
3.2.2.2 Egenutvikling over tid

Enhetskostnader

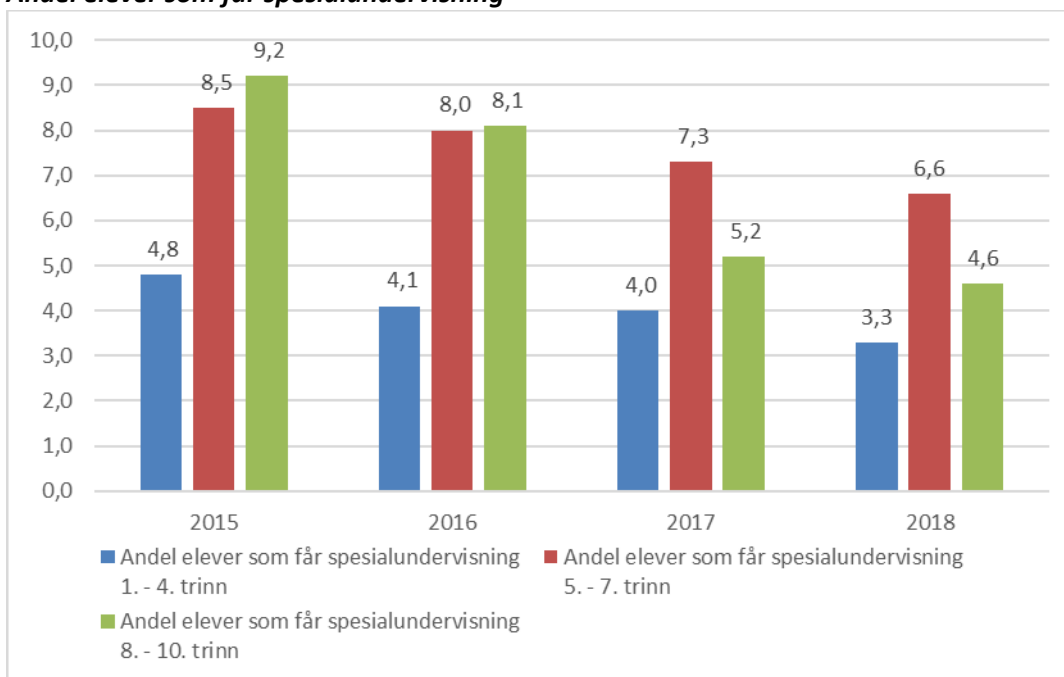
Netto driftsutgifter per innbygger 6-15 år ligger under nasjonalt snitt, og gikk ned fra 2015 til 2016. Fra 2016 til 2017 vises det en økning, men denne økningen skyldes endring iføring av KOSTRA-tilpasning av sentrale tjenester. Uten denne endringen hadde økningen fra 2016 til 2017 vært på to hundre kroner per innbygger. De største forklaringsvariablene når det gjelder utgiftsnivået er skolestørrelse og gruppestørrelse. Bærum har forholdsvis store skoler og store grupper.

Lærernorm - gruppestørrelse 2

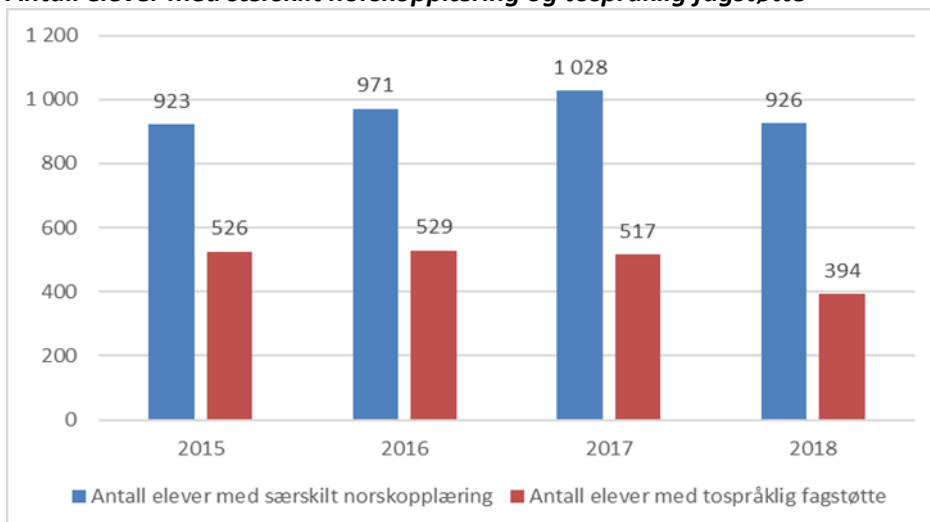
Diagrammet over viser at Bærum har hatt store grupper de siste årene, men siste års tall viser en nedgang. Fra og med skoleåret 2018/2019 er det innført ny lærernorm der målet er at det skal være en minstenorm for gruppestørrelse 2 på maksimalt 16 elever i 1. – 4. trinn og maksimalt 21 elever i 5. – 10. trinn. Fra og med skoleåret 2019/2020 er minstenormen 15 elever på 1. – 4. trinn og 20 elever på 5. – 10. trinn. Det ble oppdaget feilrapportering i GSI, så den reelle gruppestørrelsen på 5. – 7. trinn er på 20,0 elever per lærer.

Andel elever som får spesialundervisning

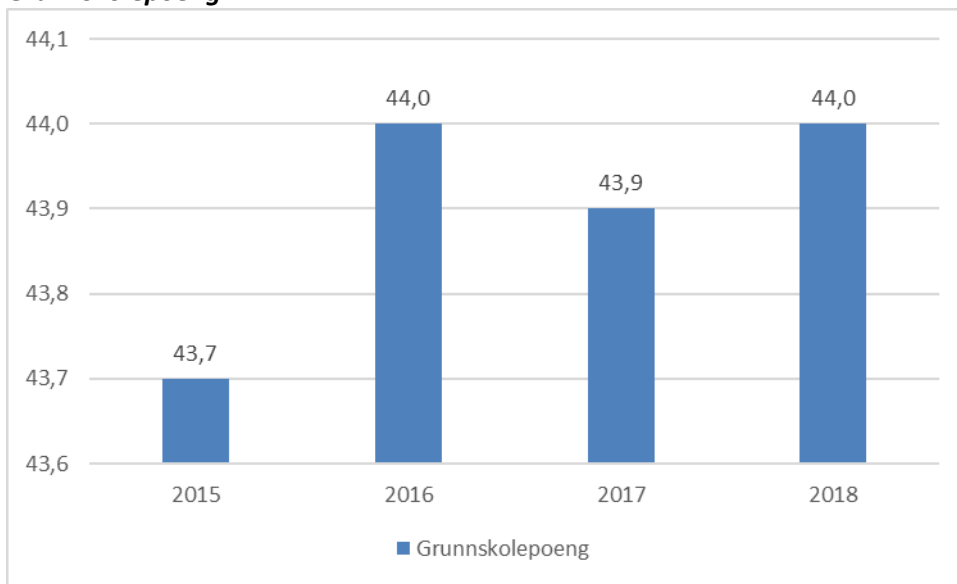
4,7 prosent av elevene i Bærum får spesialundervisning. Andelen har hatt en nedgang fra 2015 til 2018, på alle trinn. Den største nedgangen i 2017 var på 8.- 10. trinn. Prosjektet Digital skolehverdag har fokus på bruk av digitale læringsressurser i spesialundervisning og til tilpasset opplæring. Det er et uttalt mål at praksisendring gjennom bruk av digitale læremidler skal bidra til at flest mulig elever får sin opplæring i fellesskapet.

Antall elever med særskilt norskopplæring og tospråklig fagstøtte

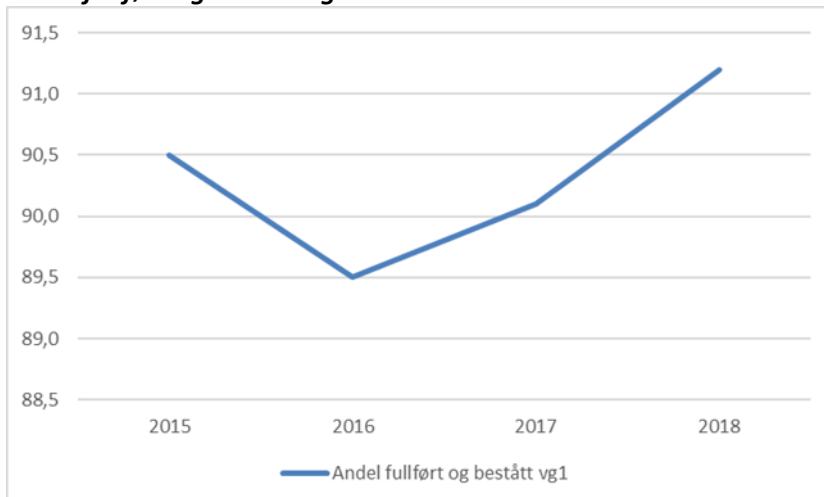
Antall elever med særskilt norskopplæring og tospråklig fagstøtte har gått ned fra 2017 til 2018 i tråd med faktatall om tilflytning til kommunen.

Grunnskolepoeng

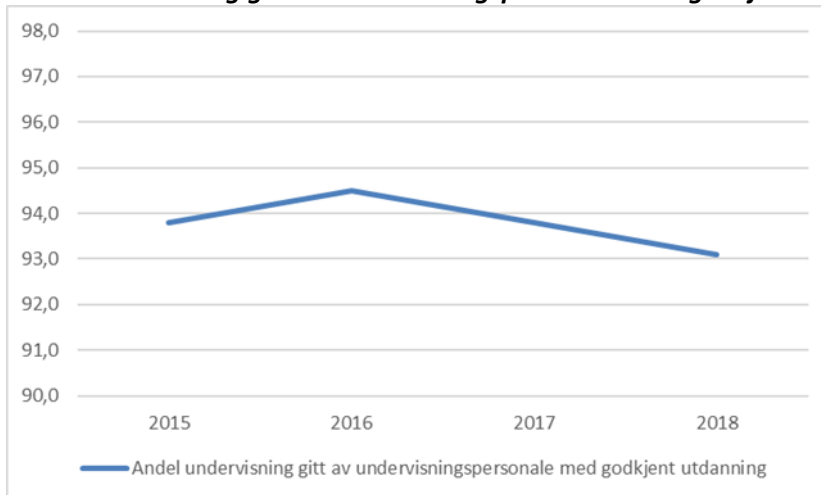
Bærum har hatt et høyt stabilt snitt i grunnskolepoengene i perioden. Det har over år vært forskjell i grunnskolepoengene for gutter og jenter, i jenters favør. Imidlertid er det i de to siste årene enkelte ungdomsskoler hvor gutter oppnår samme sum grunnskolepoeng som jentene. Det har også vært en positiv endring i gutters resultat på nasjonale prøver 5.- og 8.trinn. Det forventes at dette også vil gi positive utslag på antall grunnskolepoeng kommende år.

Andel fullført og bestått vg1

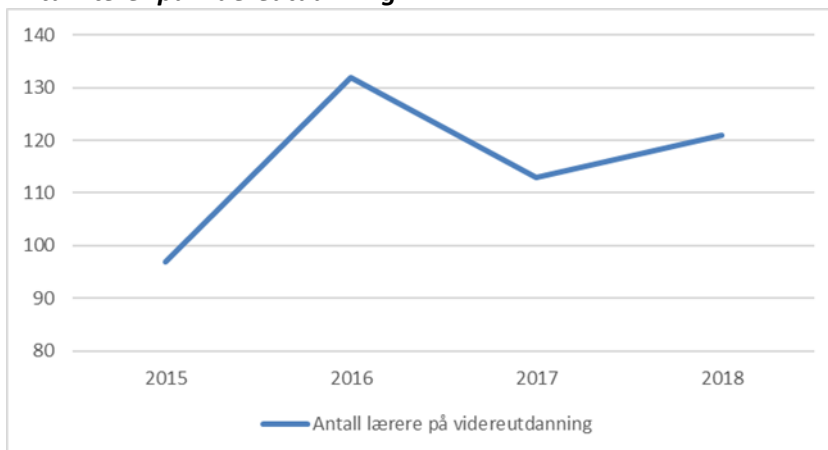
Fra og med 2016 viser figuren over at det er flere elever som fullfører og består det første året av videregående opplæring. Det er grunn til å sette dette i sammenheng med solid grunnlag fra grunnskoleløpet og elever som gir uttrykk for høy motivasjon for læring.

Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning

Andelen undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning gikk litt opp fra 2015 til 2016, men har gått litt ned de to siste årene. Noe av årsaken til dette er at det også har vært behov for andre yrkesgrupper i skolene. Ett eksempel kan være en barnevernspedagog. Med ny lærernorm vil det ikke være rom for å benytte seg av denne typen yrkesgrupper i skolene. Ellers utgjør en del av andelen uten godkjent utdannelse medarbeidere som skal ferdigstille PPU og enkeltfag for å få endelig godkjenning.

Antall lærer på videreutdanning

3.2.3 Utvikling i langsiktige indikatorer

Den langsiktige utviklingen må følges. For å måle effekten av omstillingstiltak innenfor aktuelle områder er det i LDIP 2019–2038 (sak 027/18, kommunestyret 4.4.2018) presentert utvalgte måltall. Dette er tall for langsiktig utvikling som oppdateres årlig og som kan revideres ut i fra endringer i langsiktige mål og strategier.

KPI 10 år	Målsetting 2018–2027	Utgangspunkt 2014	2015	2018	Trend siste 3 år
Skole					
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	↑	43,5	43,7	44	↑ 0,3
Gjennomsnittlig antall elever pr. skole	↑	357	362	376	↑ 14,0
Andel elever med spesialundervisning	↓	7,0	7,1	4,7	↓ -2,4
Andel timer spesialundervisning av antall læretimer totalt	↓	17,5	16,7	15,1	↓ -1,6
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	↑	95,8	93,8	93,1	↓ -0,7
Gjennomføring av 1. året i videregående opplæring	↑	88,0	90,5	91,3	↑ 0,8

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng har vært stabilt høye de siste årene og det forventes at utviklingen fortsetter.

Gjennomsnittlig antall elever per skole har i perioden 201-2018 økt, og vil fortsette å øke da det vil bygges større skoler i årene som kommer.

Andel elever med spesialundervisning har hatt en nedgang de siste årene, og nedgangen gjelder på alle trinn.

Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt har, naturlig nok, også hatt en nedgang i perioden 2014-2018.

Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning viser en liten nedgang fra 2014 til 2018.

Gjennomføring av første året i videregående opplæring viser en fortsatt positiv utvikling.

3.3 Handle nå – omstilling 2022 – omstilling med kvalitet og bærekraft

For å få videreutvikle bærumsskolens tjenester og parallelt ta ut effektiviseringsgevinster trenger vi å jobbe på nye måter og se egen praksis i lys av nye muligheter. Vi skal tenke nytt om roller og system, og være villige til å endre disse for å gi både bedre og mer effektive tjenester. Innovative prosesser er sjelden lineære. De kan for enkelte oppleves krevende. Dette krever kontinuerlig organisasjonsutvikling og robust ledelse tett på fag og folk.

Innen Oppvekst skole er omstillingsfokus spesielt rettet mot endringer i tråd med de nye digitale muligheter. Dette perspektivet skal gjennomsyre lederutvikling og systematisk kompetanseheving for ansatte som grunnmur for å lykkes. Det forutsettes også et fortsatt målrettet arbeid for inkludering og tilpasset skolehverdag i fellesskapet for alle elever hvor blant annet riktig bruk velferdsteknologi som kompenserende verktøy er en viktig faktor. I kommende periode er det spesielt minoritetspråklige elever samt elever ved alternative skoler som skal gis økt fokus med tanke på opplevd inkludering og mest mulig opplæring i fellesskap med øvrige elever.

Gjennomgående handler det også om å oppnå økt kvalitet og effektivisering via samhandling på tvers av tjenester.

- **Digitalisering som grunnlag for transformasjon**

De første robotene og 3D-printerne er på plass i klasserom i bærumsskolen. Bruk av kunstig intelligens er i sentrum i innovativ anskaffelse for digitale læremidler med tanke på adaptive læringsressurser. Teknologi effektiviserer tradisjonelle måter å organisere skolehverdagen. Eksempelvis er det en forskjell for læreren på 1.trinn som før skulle rekke å høre hver enkelt elev lese for å kunne følge opp progresjon og sikre kvalitativ individuell vurdering. Med nettbrett 1:1 leser eleven inn sin tildelte tekst hjemme og sender den på lydfil til læreren. Læreren får frigitt tid i samlet klasse og kan legge oppfølging av elevenes leseutvikling til sitt etterarbeid og sende en lyd- og bildefil med sin vurdering direkte til elev (og foreldre).

Nye digitale tjenester endrer også måten medarbeidere samarbeider og kommuniserer på. Det etableres praksisfellesskap hvor kunnskap og erfaring enkelt deles med effekt på både kvalitet og tidsbruk.

Bærumsskolen er gitt et unikt utgangspunkt med en pilotert og gradvis innføring av digital skolehverdag. I kommende periode er det forventninger til kvalitative gevinster i form av både økt læringsutbytte for elevene og tilsvarende endret lærerrolle med tilhørende effektiviseringsgevinster.

- **Utnytte data som analysegrunnlag for videreutvikling og økt effektivitet**

Stordata handler om utnyttelse av store mengder data, gjerne på tvers av virksomheter,

datakilder og formater og det kan være potensielle samfunnsmessige gevinster som effektiviserer beslutningsprosesser og kan gi økt resultat kvalitet.

Innenfor skolesektorene publiseres det årlig en rekke data knyttet til elevenes læringsutbytte og hvordan elever opplever kvaliteten på sitt opplæringstilbud. Dette er rike kilder til kvalitetsutvikling både på det enkelte tjenestested og på tvers av bærums skolen. I kommende periode vil dette området få økt oppmerksomhet med mål om å utvikle en lærende organisasjon med analysekompetanse for kvalitetsutvikling og effektivisering av egne tjenester. Målet er riktig tilbud med riktig dimensjonering i tråd med behov.

- **Koordinert innsats for utsatte familier**

Enkelte familier har bistandsbehov som krever tverrfaglig, koordinert innsats. Erfaring viser imidlertid at innsatsen dessverre ofte ikke oppleves tilstrekkelig samordnet. I kommende år vil Oppvekst skole ha målrettede tiltak med utgangspunkt i at barn og unge ofte er symptombærere på noe som ikke fungerer tilstrekkelig i deres omgivelser. Positive resultat oppnås da først når innsatsen også inkluderer familie og andre viktige personer rundt barnet.

Det iverksettes i kommende periode en operativ innsats med både kompetanseheving og holdningsskapende arbeid for ansatte på tvers av Barn-unge samt utprøving av arbeidsmodeller med samordnet innsats som grunnpilar. Det er forventet at samordningen gir økt positiv effekt for sluttbrukere og effektivisering for involverte tjenester.

- **Inkludering og opplæring av minoritetspråklige elever og deres familier**

Tilflytning av elever med annet morsmål er en naturlig del av de fleste skolers hverdag. Statistikk viser også at de aller fleste skoler har en økt andel flerspråklige elever. I dagens praksis starter nyankomne sitt skoleløp i segregert tilbud sammen med elever som ikke behersker norsk. Det er iverksatt et forsøk ved en skole hvor nyankomne minoritetspråklige elever starter opp direkte på sin nærscole for å måle effekt av språk- og kulturtilegnelse i et norskspråklig miljø og hvor inkludering og fellesskap i lokalmiljøet er sentralt. Fagkompetanse er flyttet fra Innføringsklassene, og er en del av opplæringstilbudet ved nærskolen.

Effekt måles i form av progresjon i språkutviklingen og opplevd motivasjon for læring.

Innsatsen følges tett med mål om å videreutvikle et kvalitativt og effektivt tilbud for en gruppe elever med risikofaktorer i form av språk og opplevd inkludering.

- **Fremtidens skolebibliotekstjeneste**

Omstilling av skolebibliotekstjenesten er omtalt i Handlingsprogram 2019-2022. I etterkant er det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av skolebibliotekarer, ledere og lærere som har som mandat å utarbeide rammer og innhold for fremtidens skoletjeneste for læremidler i tråd med faglig målsetting og med de effektiviseringsgevinster som omtales i HP 2019-2022.

- **Effektivt renhold av skolene**

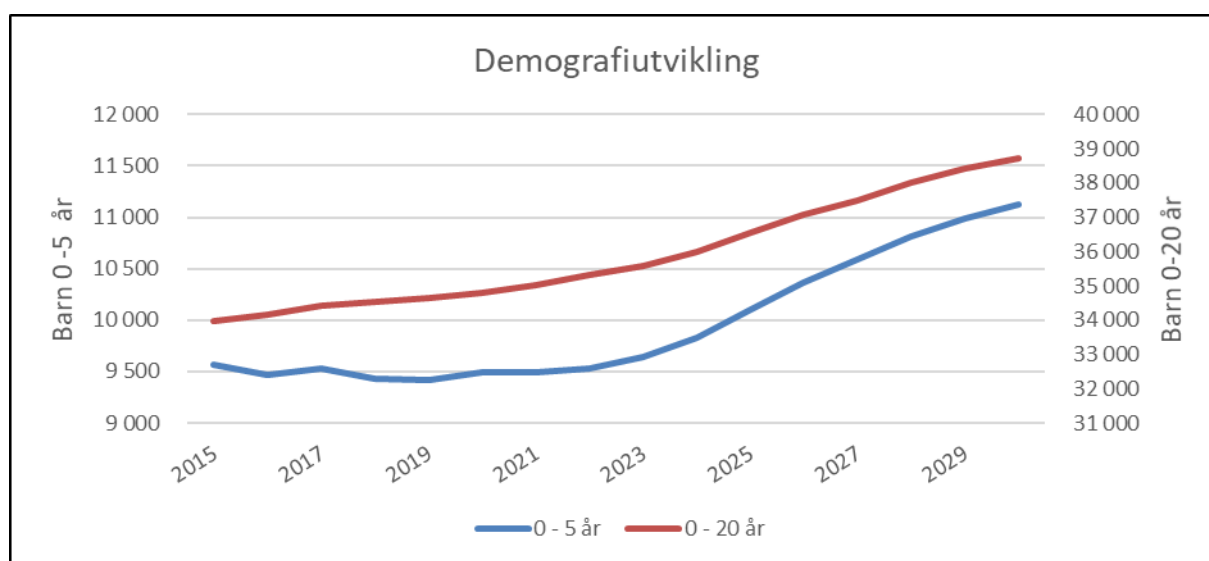
I Konsept for skoleanlegg i Bærum kommune beskrives fremtidens skolebygg som arealeffektive, klimaklok og energigjerrige. Teknisk og praktisk bygges det grovgarderober hvor elevene tar av seg sko og yttertøy. Dette er en vesentlig endring fra tidligere tiders arealdisponering. I kommende perioder initieres det et arbeid for å se på effektivt renhold i henhold til denne endringen.

4. Oppvekst barnehager

4.1 Utfordringsbilde

4.1.1 Behovsutvikling

Oppvekst barnehage består av tjenesteområdene barnehage, barnevern, helse barn og unge og avlastnings- og støttekontaktilbud. Avlastning gis til familier med særlig tyngende omsorgsoppgaver for barn, unge og voksne med funksjonshemming. Støttekontakter tilrettelegger fritidstilbud for personer med utfordringer knyttet til psykisk helse, fysisk funksjonshemming, psykisk utviklingshemming eller ADHD.

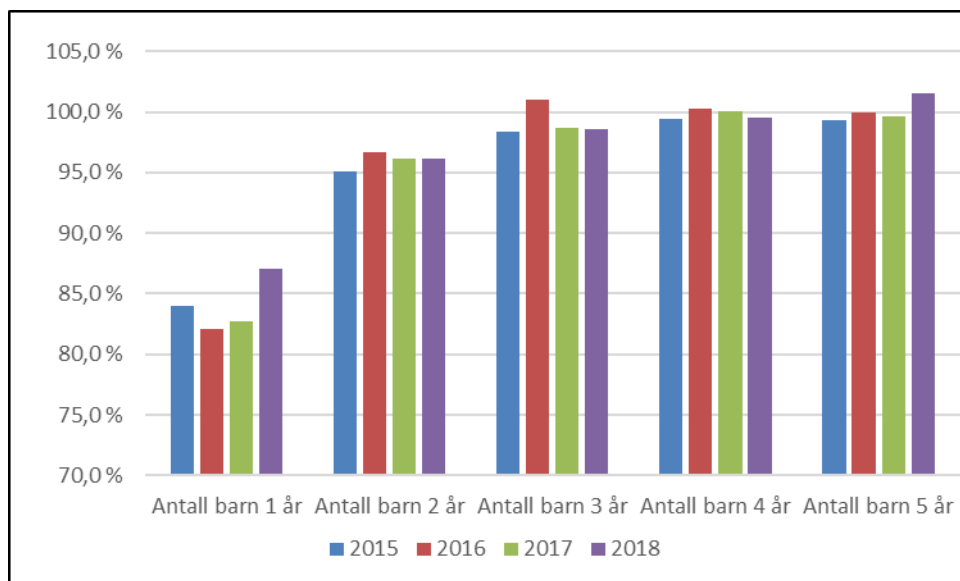

Tabellen over viser utviklingen i antall barn i hhv aldersgruppene 0-20 år (rød kurve) og 0-5 år (blå kurve). Befolkningsprognoser viser at befolkningen i aldersgruppen 0-20 år vil øke med om lag 4.200 de neste 10 årene. Befolkningsprognosen viser at barn 0-5 år er relativt stabil frem til 2023 og for deretter å vise en vesentlig økning videre utover i perioden. Ved utgangen av 2018 gikk 87,6 prosent av barn i aldersspennet 1-2 år i barnehage. For barn i aldersgruppen 3-5 år er prosentandelen 97,1. Samlet betyr at 93,4 prosent av barn 1-5 år gikk i barnehage ved utgangen av 2018. Barneverntjenestens, helsetjeneste barn og unges og avlastningstjenestens brukergrupper omfatter i hovedsak barnebefolkningen i aldersspennet 0 – 20 år.

- **Barnehage**

Barnehagebudsjettet justeres i henhold til endringer i barnebefolkningen. Dette skjer ved bruk av en demografikompensasjonsmodell.

Det er mange geografiske områder i kommunen hvor det ikke er samsvar mellom behov for barnehageplasser og kapasitet. Dette løses ved at familier benytter plasser i andre områder enn der hvor de er bosatt. Det er en målsetting å få større samsvar mellom lokalt behov og kapasitet.

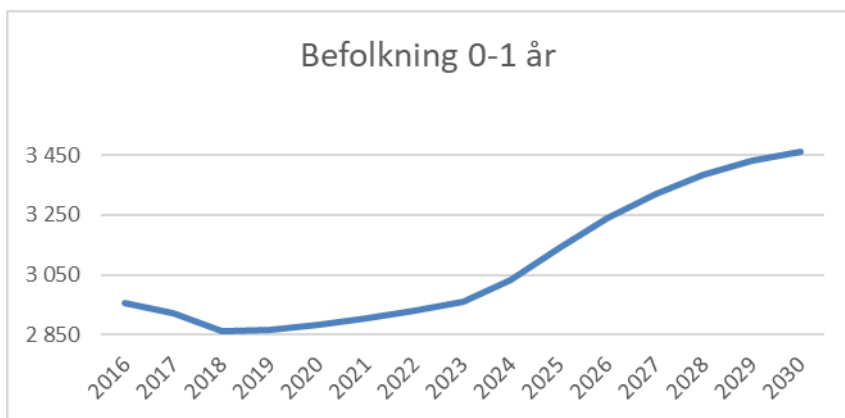

Figuren over viser dekningsgraden etter barnas alder i perioden 2015 til 2018. Bærumsbarn med barnehageplass i andre kommuner er inkludert i tallene. Dekningsgraden for 1-åringene viser en markant økning fra 2017 til 2018 samtidig som barnebefolkningen 1 år viser nedgang. Fra 2016 fikk barn som fyller ett år i september og oktober rett til barnehageplass fra måneden de fyller ett år. I 2017 fikk også barn født i november rett til barnehageplass fra måneden de fyller ett år. Dette har medført økt dekningsgrad for barn 1 år. Private barnehager kan ta inn barn uten rett til plass med krav om offentlig finansiering fra kommunen. Når dekningsgraden viser over 100 prosent skyldes dette barn fra andre kommuner med barnehageplass i Bærum.

Regjeringen innfører gratis kjernetid for 2-åringene fra familier med lav inntekt fra august 2019. I 2015 fikk 4- og 5-åringene fra familier med lav inntekt gratis kjernetid og i 2016 fikk også 3-åringene fra familier med lav inntekt gratis kjernetid.

- **Helsetjenester barn og unge**

Helsetjenester til barn og unge er tjenester som tilbys hele barne- og ungdomsbefolkningen. Tjenesten følger også opp 80 % av alle gravide i kommunen. Tjenester med obligatoriske oppgaver som for eksempel helsestasjonene, påvirkes av demografiendringer. Når befolkningen i aldersgruppen øker betyr det økt press på tjenestene. Ifølge lover og faglige retningslinjer for helsestasjon og skolehelsetjeneste har barn rett til nødvendig helsehjelp, også i form av helsekontroll i den kommunen barnet bor. Iht nasjonale retningslinjer anbefales det at alle barn tilbys et standardisert program med 14 konsultasjoner i regi av helsestasjonen i perioden fra fødselen til skolestart. 10 av disse konsultasjonene er i løpet av barnets første leveår.

Tabellen over viser befolkningsprognose for antall barn 0-1 år frem til 2030. Fra 2018 til 2030 øker antallet 0 og 1-åringer med 21 prosent fra 2.861 til 3.464 barn i 2030. På grunn av det høye antall konsultasjoner som skal gjennomføres i løpet av barnets første leveår er tjenesten særlig sensitiv for økning i denne aldersgruppen som vil påvirke tjenestene i størst grad.

Tjenestetilbudet innen psykisk helse barn og unge består av *Psykisk helseteam, Stanga avlastningscenter og Tilbud til brukere med ressurskrevende behov.*

Psykisk helseteam er et lavterskel tilbud til aldersgruppen 0- 23 år innen det forebyggende psykiske helsearbeidet. Antall brukere psykisk helseteam økte betydelig fra 2015 til 2016, men har vært stabilt de siste årene. Det er stor etterspørsel etter tilbudet.

Ressursteam for ungdom ble opprettet høsten 2014. To psykologer har disse årene arbeidet med problematikk rundt barn og unges skolefravær og tilbaketrekning. Det er gitt tilbud til foreldre som har opplevd barn og unge i disse vanskelige situasjonene. Tiltaket vedtatt avsluttet fra 2020.

Stanga avlastningscenter er et avlastningstilbud til familier med barn og unge i alderen 8-18 år med psykiske helsevansker. Stanga hadde frem t.o.m 2016 lav kapasitetsutnyttelse, men den økte i 2017 og enda mer i 2018. Hjelpet behovet til brukergruppen øker, og holder nå åpent hver helg.

Barn og unge med ressurskrevende behov er en brukergruppe med omfattende psykiske lidelser og som har behov for omfattende avlastningstilbud, ofte heldøgntilbud. Antall brukere har økt de siste årene. Kommunen har ikke egne egnede tilbud for målgruppen og kjøper plasser eksternt.

Brukere med ressurskrevende behov:	2015	2016	2017	2018
Kjøp av plasser psykisk helse barn og unge	4	4	5	7
Direkte brukertimer pr døgn (gjennomsnitt)	31	35	42	38
Brutto kostnader korrigert	15 129 338	20 333 390	20 898 332	20 878 214
Korrigert enhetskostnad (helårseffekt)	4 226 072	5 083 348	4 826 405	4 727 142

Tabellen over vises antall brukere, antall brukertimer (synliggjør bemanningsfaktor) pr. døgn, bruttokostnader for kommunen og enhetskostnader. Kostnaden pr bruker varierer noe fra år til år, og deler av utgiftene refunderes av staten gjennom refusjonsordningen for brukere med ressurskrevende behov.

- **Individuell avlastning og støttekontakter**

Individuell avlastning gis til familier med særlig tyngende omsorgsoppgaver for barn, unge og voksne med funksjonshemming. Støttekontakter jobber med å tilrettelegge fritidstilbud for personer med utfordringer knyttet til psykisk helse, fysisk funksjonshemming, psykisk utviklingshemming eller ADHD.

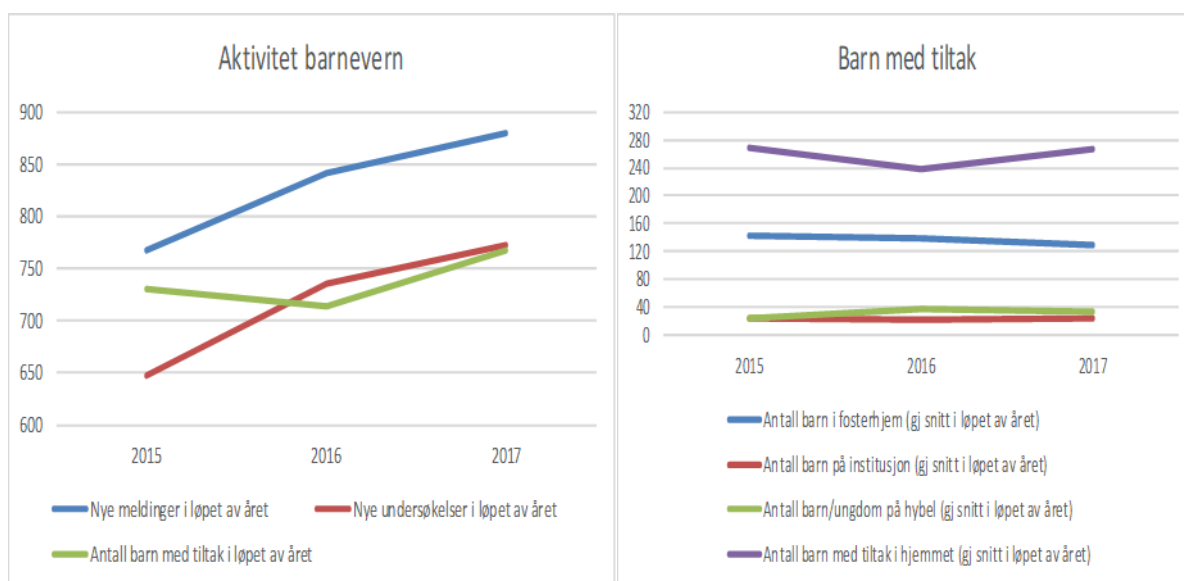
Antall brukere	2015	2016	2017	2018
Brukere med støttekontakt	459	420	414	410
Antall vedtakstimer pr mnd (gjennomsnitt)	5 544	5 136	4 873	5 110
Antall vedtakstimer pr bruker pr uke	3,0	3,1	2,9	3,1
Brukere med individuell avlastning	270	252	243	232
Antall vedtakstimer pr mnd (gjennomsnitt)	15 336	15 019	13 727	14 365
Antall vedtakstimer timer pr bruker pr uke	14,2	14,9	14,1	15,5

Antall brukere med støttekontakt er relativt stabil, men flere brukere har vedtak om støttekontakt i gruppe. Som et forebyggende tiltak er det også etablert gruppetiltak for brukere uten vedtak. Antall vedtakstimer pr bruker pr uke er stabil på 3,1 i 2018.

Antall brukere med individuell avlastning har gått noe ned de siste årene. I 2018 er det etablert et nytt tilbud om gruppeavlastning en helg pr måned i dagsenteret Hegnatun på Emma Hjorth hvor lokalene står ledig i helgene. Antall vedtakstimer pr bruker pr uke øker og er på 15,5 timer i 2018. Det er registrert en økning i brukere med mer omfattende vansker, og som dermed har større behov enn tidligere.

- **Barnevern**

Budsjettet til barnevern justeres ikke etter endringer i barnebefolkningen. Det er likevel grunn til å anta at behovet for tjenester til en viss grad påvirkes av befolkningsutviklingen. Aktivitetstallene som antall meldinger, undersøkelser og barn med tiltak viser økning frem til 2017, en ønsket utvikling. Det er store variasjoner i behov hos de som mottar tjenester. Fra 2018 ble Barnevernloven en rettighetslov for barn.

Tabellen over viser antall meldinger, undersøkelsessaker, og antall barn i tiltak fra 2015 til 2017.

I løpet av 2017 var det 767 barn med tiltak i barnevernet. I gjennomsnitt var det til enhver tid 455 barn med tiltak i 2017. Den største andelen av barn med tiltak (ca. 61 prosent) har tiltak i hjemmet. Andelen med tiltak i hjemmet øker, noe som er i samsvar med ønsket tjenesteprofil.

39 prosent er plassert utenfor hjemmet. Den største andelen av de plasserte barna bor i fosterhjem. Utgifter til fosterhjem utgjør nesten 1/3 av de totale utgiftene i barnevernet. For statlige fosterhjem betaler kommunen en fast egenandel. For kommunale fosterhjem gis arbeidsgodtgjørelse (lønn). Hvilken lønn fosterhjemmet får avhenger av barnets behov og hvilken avtale det enkelte hjem inngår med barneverntjenesten. I tillegg får fosterhjemmet en fast utgiftsdekning pr. mnd. etter barnets alder. Utover dette dekkes også enkelte andre utgifter. Noen fosterhjem har mer enn ett barn. Gjennomsnittlig antall barn pr fosterhjem er ca. 1,1.

4.1.2 Viktigste satsninger og utviklingsprosesser

- **Felles for alle tjenestene**

Alle tjenesteområdene har ansvar for velferdstjenestenes felles hovedgrep, for å sørge for at det skapes bærekraftige tjenester som bidrar til:

- Forebyggende arbeid og tidlig innsats
- Økt selvhjulpenhet og mestring
- Effektive tjenester

Områdene skole og barnehage, arenaene der barna oppholder seg, er viktige arenaer for tjenester til barn og unge. Gjennom prosjektet *Sammen om Velferd* er målet at man blant annet kommer tidligere inn, tjenestene jobber enda tettere sammen og utvikler en mer helhetlig forståelse innen tjenester til barn og unge. Alle tjenesteområdene i Oppvekst barnehage deltar i prosjekt *Sammen om Velferd*.

I gjeldende handlingsprogram er det spesielt fokus på:

- Nærvær og trygge overganger
- Fells innsats for å forebygge vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn og unge
- Overgangsrutiner barnehage skole

Digitale løsninger kan gi økt kvalitet i det direkte arbeidet overfor barn og unge og deres familier og samtidig gi mer effektive tjenester. Det arbeides aktivt med nye digitale løsninger innenfor alle områdene.

- **Barnehage**

I rapporten *Inkluderende felleskap for barn og unge* (Nordahl-rapporten) uttrykkes det at det er for store variasjoner i kvalitet i barnehagene, og det ser ut til at særlig barn med behov for særskilt tilrettelegging kan være utsatt i barnehager med lav kvalitet. Gode barnehager kan heve alle barn, men har potensial til å ha spesielt god effekt for / stor påvirkning på utsatte barn (Sammons, Elliot, Sylva, Melhuish, Siraj-Blatchford & Taggart, 2004).

Gjennom Kvalitetsplan 1 2015 – 2018 har barnehagene i Bærum hatt fokus på satsingsområdene *Lekens betydning for barns utvikling, Arbeid mot mobbing og Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag*. I rulleringen av kvalitetsplanen gjelder satsingsområdene *Kommunikasjon og språk, Livsmestring og Digital barnehage*. Kvalitetsplanen for barnehage ses i sammenheng med *Kvalitetsplan for skole*, men også satsinger innen andre områder, blant annet psykisk helse.

Barnehagene i Bærum deltar i ulike forsknings- og innovasjonsprosjekter som skal ha til hensikt å bidra til kvalitetsutvikling i barnehagene, men som også vil gi løft for bærumsbarnehagene. Kommunen har et eget prosjekt som skal bidra til at flere minoritetsspråklige familier velger barnehageplass. Alle kommunale barnehager er miljøsertifisert med Grønt flagg. For å opprettholde miljøsertifiseringen må det årlig søkes om resertifisering, der det blant annet velges nytt miljøtema.

Det er etablert flere store barnehagebygg de siste årene. De siste er bygget etter prinsippet «de små enhetene i det store bygget». Det skal gjennomføres en evaluering av den siste etableringen, Nansenparken barnehage etter 1 års drift, det vil si i august 2019.

Barnehagene har en viktig oppgave i å bidra til at barn får trygge oppvekstvilkår. Barnehagene ser barna hver dag og møter foreldre to ganger daglig slik at barnehagen har en unik posisjon til å kunne se også utsatte barn.

Fra august 2018 innførte Bærum kommune moderasjonsordning på kostpenger etter samme vilkår som nasjonale retningslinjer for moderasjonsordning på foreldrebetaling i barnehagene. Den kommunale ordningen evalueres våren 2019.

- **Helsetjenester barn og unge**

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en betydelig bidragsyter når det gjelder kommunens ambisjon om å bidra til at barn får trygge oppvekstvilkår. Tjenesten har et særskilt ansvar for å gi barn og unge tidlig hjelp og oppfølging for å hindre at vansker utvikler seg til et mer langvarig problem. Av særlige innsatser nevnes:

Foreldrestøttende tiltak - likeverdig og tilpasset tilbud for styrking av foreldrekompetanse.

ICDP (International Child Development Program) har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge. Det retter seg mot omsorgsgivere og skal styrke deres omsorgskompetanse. Det skal satses på flere kurs til foreldre i ICDP, herunder for minoritetsspråklige familier med barn 0-18 år. Foreldreveiledningskurset Circle of Security (COS), trygghetssirkelen, gir foreldre verktøy til bedre å forstå hvilke behov barn har, hvilke signaler de gir og hva foreldrene kan gjøre for å møte disse behovene enda bedre. Kompetanse hos personellet i helsestasjon- og skolehelsetjenesten er grunnleggende for å kunne veilede foreldre som står i krevende omsorgssituasjoner. Det satses på å øke kompetansen til ansatte i Psykisk helseteam for å kunne tilby foreldreveiledning til familier med barn med diagnoser – spesielt innen autismespekter. Tjenesten gir foreldreforberedende kurs for gravide med partner.

Psykisk helse – tidlig innsats

Psykologisk førstehjelp er et selvhjelpsverktøy for mestring av egne følelser. Tilbudet er utvidet til å gjelde elever på 2., 5. og 8. klassetrinn. Verktøyet er også under implementering i barnehagene.

Barn som pårørende

Barn og unge påvirkes av helse- eller avhengighetsutfordringer i familien. Kommunen har etablert en egen koordinerende funksjon for pårørendearbeid, hvor målet blant annet er å forebygge at barn og unge utvikler egne problemer senere i livet.

Forebyggende rusarbeid

Det satses på et helhetlig og systematisk forebyggende rusarbeid. Ungdom skal få bistand tidlig i rusmisbruket, og det skal være lav terskel for kontakt. Ungdommen trenger ikke ha et omfattende misbruk for å få hjelp.

Robuste barn og unge

Bærum kommune iverksetter, som en del av nærmiljø-satsningen på Rykkinn, et fireårig tverrfaglig prosjekt som skal utvikle robusthet og god psykisk helse hos barn og unge. Med bakgrunn i folkehelsemidler tildelt fra Fylkeskommunen ansettes det en prosjektleder i Helsestasjon- og skolehelsetjenesten som skal arbeide tett med barnehage, skole og øvrige tjenester.

Digitalisering og tilgjengelighet for brukere

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten har innledet et samarbeid med Helseoversikt AS om utvikling av en tjeneste (App) som forenkler tilgang til helsefaglige råd, anbefalinger og informasjon. Målet er at den skal gi økt verdi for alle, uavhengig av sosioøkonomisk nivå eller språklig bakgrunn.

Brukermedvirkning og effekt av tjenester

Tilbakemeldinger fra brukere og systematisk erfaringsinnhenting er viktig for å få kunnskap om hvordan tjenestene virker. Som et ledd i dette arbeidet er det innledet et samarbeid med Forandringfabrikken og Psykisk helse – proffene.

• **Avlastningstiltak**

Avlastning utenfor institusjon er en lovpålagt tjeneste overfor pårørende med særlig tyngende omsorgsoppgaver. I tjenesten forsøkes det nå ut avlastning i grupper for noen brukere, fremfor individuell avlastning. Tilbudet gis til familier med vedtak på individuell avlastning om å gjennomføre avlastningen i gruppe/sammen med andre. Avlastning i gruppe er en arena der ungdommer/barn får være sammen med andre. Vennskap etableres og de kan møtes utenom de faste helgene. Foreløpige tilbakemeldinger gir indikasjoner på at dette tilbudet bidrar til at brukerne opplever å delta i et fellesskap og at det har vært et etterlengtet tilbud.

• **Barnevern**

Etter ekstern gjennomgang av barneverntjenesten i 2016 har det blitt gjennomført et omfattende arbeid for utvikling av en kvalitetsstandard i barneverntjenesten i Bærum. Første fase av arbeidet ble avsluttet i 2018. Rådmannen vil i fortsettelsen utarbeide årlig tilstandsrapport for barneverntjenesten.

Barneverntiltaket MST CAN - et behandlingstiltak i barneverntjenesten for familier med høy problembelastning - ble i 2018 avsluttet som innovasjonsprosjekt, og er nå et fast tiltak i barneverntjenesten i Bærum. Måloppnåelsen med tiltaket har vært god. Barna og familiene følges opp 6, 12 og 18 måneder etter ferdigstilt behandling. Det er grunn til å tro at reduksjon i antall institusjons- og akutt plasseringer er en medvirkende konsekvens av tiltaket.

Barneverntjenesten deltar i forskningsprosjekter for utvikling av tjenestens tiltaksapparat. Dette gjelder for tiden et forskningsprosjekt om hjelpetiltak rettet mot familier med barn 0 – 3 år, samt et forskningsprosjekt for å heve skolemestring for barn med barneverntiltak.

Det arbeides aktivt for å få et mer åpent barnevern, for å oppnå at foreldre ikke skremmes fra å søke hjelp (ref. kronikk i Aftenposten 22/2-2019, av barnevernsjefen Bærum kommune). Målet er også at andre offentlige tjenester og også enkeltpersoner lettere skal ta kontakt med barnevernet for avklaring av utsatte barn og unges situasjon.

4.1.3 utfordringer fremover

- **Barnehagekapasitet** Kommunens barnehageanalyse viser behov for nye barnehageplasser fremover. Samtidig er mange gamle barnehager lite funksjonelle og effektive i drift, og med store rehabiliteringsbehov. Dette medfører store investeringsutgifter.

- **Bemanningsnorm**

Fra høsten 2018 ble det innført lovbestemt bemanningsnorm i barnehagene. Normen sier 1 voksen per 6 barn. Bærum kommune har praktisert vedtatte norm over lengere tid og har av den grunn mindre ekstra kostnader ved innføring av bemanningsnorm sammenlignet med flere andre kommuner. En konsekvens av ny lovbestemt bemanningsnorm er imidlertid at kommunens tidligere vedtatte innsparingstiltak om redusert grunnbemanning i nye barnehager ikke vil kunne la seg gjennomføre. Barnehagebudsjettet utgjør en vesentlig del av det totale budsjettet så alternative effektiviseringstiltak må vurderes.

- **Pedagognorm**

Fra høsten 2018 ble det også innført ny og endret lovbestemt pedagognorm i barnehagene. Pedagogiske ledere skal i henhold til lovkrav ha utdanning som barnehagelærer, eller annen pedagogisk utdanning på høgskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk. Normen sier maksimalt 7 små/14 store barn per pedagogisk leder. Det jobbes aktivt med å tilpasse barnegruppene i barnehagene optimalt til ny pedagognorm. Ny pedagognorm for barnehager har gjort at barnehagene i Bærum har stor mangel på barnehagelærere og det har over tid vært utfordringer med å rekruttere til stillingene. Videre er etterspørsel og søskenprioritet i de ulike geografiske områdene er utfordrende med hensyn til å oppnå optimal barnesammensetning i de ulike barnehagene. Beregninger viser at ny pedagognorm fra statens siden er underfinansiert med 9,6 millioner for Bærum.

- **Lovbestemt rett til barnehageplass**

Fra høsten 2018 ble det innført lovbestemt rett til barnehageplass for barn som fyller 1 år innen 30 november. Kommunene blir finansiert gjennom statsbudsjettet for barn med rett til barnehageplass. Barn som fyller ett år etter 1. desember, vil ikke ha rett til barnehageplass før august neste år. Ikke-rettighetsbarn som tas opp i de private barnehagene vil dermed ikke utløse statlig finansiering. Samtidig som kommunen ikke har styringsrett over inntak i private barnehager, som fritt kan ta inn barn uten rett til plass, har kommunen plikt til å finansiere disse plassene. Det er ikke med dagens regelverk realistisk å få til styring av barnehageopptak slik at det er kun barn med rett til barnehageplass som vil få tilbud om plass i barnehagene i Bærum.

- **Tjenestetilbud innen psykisk helse**

Kommunen utfordres ved at prioriteringsveilederen for psykisk helsevern for barn og unge sier at flere lidelser ikke gir rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten. Det dreier seg om lettere angstlidelser, lettere depresjon, lettere psykiske vansker, skolevegring, språk- og lærevansker – spesifikke, uten alvorlige psykiske symptomer. Barn og unge med disse lidelsene skal nå ivaretas av kommunens psykisk helseteam. For barn, unge og familier med langvarig behov for oppfølging, og for barn og unge som gjør seg utilgjengelig for hjelpeapparatet, er det behov for et styrket tilbud i kommunal regi. Det er behov for en gjennomgang av det tilbudet psykisk helse-tjenester gir til barn og unge i dag for tilpasning til endrede krav og behov, jamfør også kommuneplanens delmål «spisse innsatsen mot grupper av barn og foreldre som har særskilte behov». Gjennomgangen må gjøres i samarbeid med spesialist- helsetjenesten, slik at ansvars- og oppgavefordeling tydeliggjøres.

- **Spesialpedagogisk hjelp**

I barnehagene blir det gitt tilbud om spesialpedagogisk hjelp og ekstra tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne. Samlet kan dette omtales som hjelp til barn som trenger ekstra støtte i

barnehagene. Budsjetttrammen til formålet er i overkant av kr. 80 mill. Tilbudene gis etter enkeltvedtak som fattes av Barnehagekontoret. Vedtak om spesialpedagogisk hjelp gis på bakgrunn av sakkyndig utredning fra PP-tjenesten. Spesialpedagoger som gir spesialpedagogisk hjelp er organisert i en sentral enhet, men utfører oppdragene ute i barnehagene. Spesialpedagogisk hjelp gis også av assistenter. Det er også assistenter som gjennomfører ekstra tilrettelagt tilbud for barn med nedsatt funksjonsevne. Assistenter til de ulike tiltakene ansettes av den enkelte barnehage. Utgiftene på området er økende, selv om antallet barn og unge med behov for ekstra oppfølging, støtte og tilrettelegging i barnehagene går ned. Det vil si at de barna som får oppfølging har flere vedtakstimer enn tidligere. Det vil være hensiktsmessig å se på hvordan bistand og oppfølging i barnehagen kan tilpasses enda bedre for det enkelte barn.

- **Barnevern**

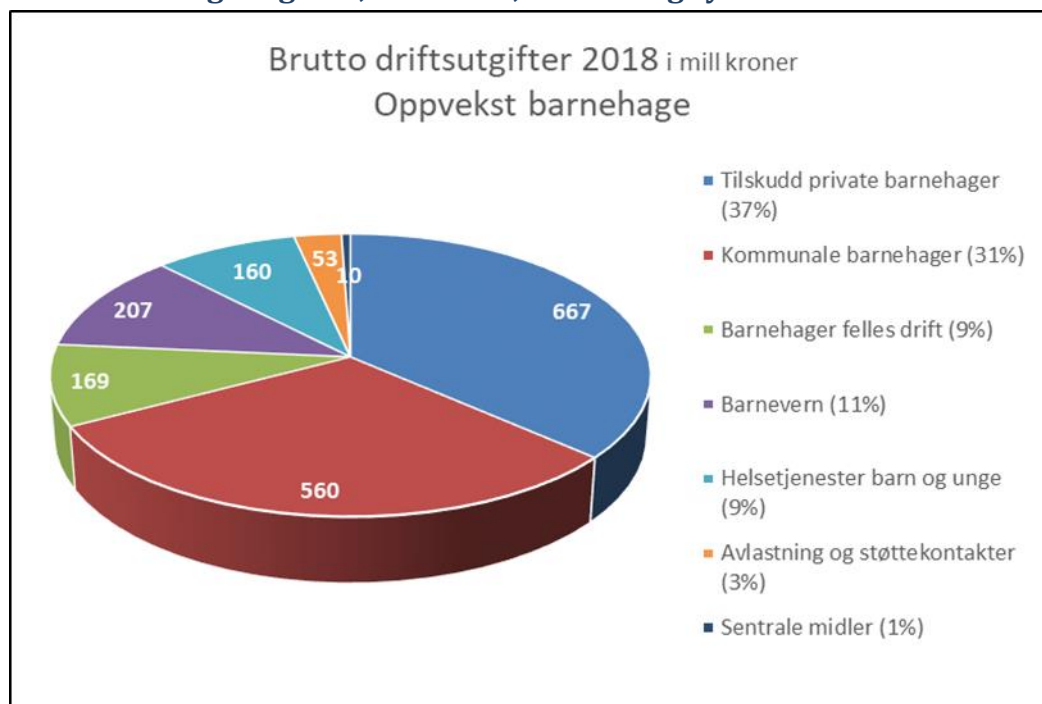
Kommunen bruker lite ressurser til barnevern, men har samtidig høyere enhetskostnader på noen områder. De siste årene er disse redusert betydelig. Det må arbeides for at denne utviklingen fortsetter.

- **Digitalisering**

Arbeidet med digitale løsninger gir økonomiske utfordringer i en investeringsfase og også store utfordringer i utviklingsprosesser som er avhengig av deltakelse fra instanser utenfor kommunen.

4.2 Analyse og ressurser

4.2.1 Utvikling i utgifter, inntekter, årsverk og sykefravær

4.2.1.1 Driftsutgifter og inntekter

Utgifts- og inntektssammenheng for området

Mill. kr	2015	2016	2017	2018	Andel av brutto utgifter
Brutto utgifter	1 577,2	1 674,1	1 741,4	1 826,2	
- Herav lønn	810,0	853,5	855,1	905,6	50 %

- Herav andre driftsutgifter	767,2	820,6	886,3	920,6	50 %
- Herav tilskudd til private barnehager	575,2	612,1	663,3	682,2	
Brutto inntekter	228,6	251,9	254,0	263,0	
Netto utgifter	1 348,6	1 422,2	1 487,4	1 563,2	

Det har vært en jevn vekst i brutto driftsutgifter som i hovedsak skyldes jevn vekst i antall barnehageplasser. Den største posten under andre driftsutgifter er tilskudd til private barnehager i Bærum og finansiering av barnehageplass for bærumsbarn i andre kommuner. Private barnehager mottar tilskudd etter antall barn som er i barnehagen til enhver tid. Ordinære private barnehager får tilskudd i henhold til forskrift, og tilskuddssatsen beregnes etter en modell som er utarbeidet av KS (kommunenenes sentralforbund) og PBL (Private barnehagers landsforbund). Private familiebarnehager og barnehager i andre kommuner som har barn fra Bærum, mottar tilskudd i henhold til nasjonale satser. I 2016 kom det endringer i finansieringsmodellen til private barnehager som medførte et økt kostnadsnivå for kommunen.

I barnehagebudsjettet ligger også drift av Barnehagekontoret som er kommunens lovpålagte barnehagemyndighet, samt Veiledningssenteret for barnehagene i Bærum.

Andel barn med barnehageplass i private barnehager i Bærum har vært økende i perioden og andel bærumsbarn med barnehageplass i andre kommuner har vært stabil i perioden. Økt andel plasser i private barnehager har sammenheng med styrt reduksjon av antall barnehageplasser i kommunale barnehager, noe som har sammenheng med færre barn i målgruppen de siste årene.

I tillegg skyldes økningen i lønnsutgifter fra 2017 til 2018 at pensjonskostnadene ble justert med 13,8 mill i 2018.

Driftsinntekter

Driftsinntekter, mill. kr	2015	2016	2017	2018	Andel av samlede driftsinntekter
BARNEHAGE					
Inntekter, sum	161,1	181,0	188,4	196,7	100,0 %
Foreldreinntekter	100,4	100,5	104,1	111,7	55,5 %
Refusjon andre kommuner	18,1	23,2	24,7	20,0	12,8 %
Statlig tilskudd til styrket språkopplæring	3,8	3,9	4,3	4,5	2,2 %
Andre statlige tilskudd	2,2	6,1	10,3	10,2	3,4 %
Sykelønsrefusjoner	29,2	28,6	30,2	35,3	15,8 %
Diverse andre refusjoner og inntekter	7,4	18,7	14,8	15,0	10,3 %
Årlig vekst		19,9	7,4	8,3	
Årlig vekst i %		12,4 %	4,1 %	4,4 %	
BARNEVERN					
Driftsinntekter, sum	38,9	40,6	29,7	30,7	100,0 %
herav tilskudd til stillinger og kompetansehevende tiltak og veiledning nyutdannede	5,9	5,9	6,0	6,2	14,5 %
herav særskilt tilskudd og refusjoner enslige mindreårige/øremerkede tilskudd til enslige mindreårige	9,4	12,8	1,6	3,3	31,6 %
herav refusjon Asker kommune (FFT, MST CAN og barnevernvakten)		4,5	5,1	5,5	11,2 %
herav refusjon fosterhjem	9,3	7,4	5,8	5,9	18,2 %
herav div refusjoner og andre inntekter	14,4	10,0	11,2	9,8	24,6 %
Årlig vekst		1,7	-10,9	1,0	
Årlig vekst i %		4,4 %	-26,7 %	3,2 %	
AVLASTNING OG STØTTEKONTAKTER					
Driftsinntekter, sum	9,5	12,1	14,7	10,2	100,0 %
herav refusjoner ressurskrevende brukere	8,1	10,8	13,3	8,7	89,1 %
herav brukerbetaling støttekontakter	1,1	1,0	0,9	1,1	8,2 %
herav div tilskudd og refusjoner	0,3	0,3	0,5	0,5	2,6 %
Årlig vekst		2,6	2,6	-4,5	
Årlig vekst i %		27 %	22 %	-31 %	
HELSE					
Driftsinntekter, sum	10,4	13,2	17,9	21,4	100,0 %
herav tilskudd til div pågående prosjekter	0,7	1,9	6,5	8,7	40,6 %
herav tilskudd til helsesøstre på videregående skole midler fra fylkesmannen	2,0	2,0	2,1	2,1	9,8 %
herav div refusjoner og inntekter	5,5	7,1	7,0	8,0	37,5 %
herav fastlønnstilskudd	2,2	2,2	2,3	2,6	12,1 %
Årlig vekst		2,8	4,7	3,5	
Årlig vekst i %		27 %	36 %	20 %	

Barnehage og foreldrebetaling

Foreldrebetaling på kommunale barnehageplasser utgjør den største inntektsposten på barnehage, med 55,5 prosent. Det er regjeringen som til enhver tid fastsetter maksprisen på foreldrebetaling i barnehage.

Barnehage og refusjon fra andre kommuner

Private barnehager i Bærum tar i noen tilfeller inn barn fra andre kommuner. Dette er barn kommunen søker om refusjon for, etter nasjonale satser, fra barnets hjemkommune. Andel barn fra andre kommuner med barnehageplass i Bærum har vært synkende i perioden, slik refusjonsinntektene viser.

Barnehage og statstilskudd

Tilskudd består i hovedsak av midler til styrket språkopplæring, tiltak overfor minoritetsspråkelige barn og kompetanseutviklingsmidler. Det sist bortfaller fra 2019.

Barnevern og statstilskudd

Største endringen innen barnevern gjelder særskilt tilskudd til enslige mindreårige flyktninger, Nedgangen i tilskudd fra 2016 til 2017 skyldes at Botiltakene for enslige mindreårige ble skilt ut som eget tjenestested.

Helsetjenester og statstilskudd

Tjenesten mottar tilskudd til ulike prosjekter etter søknad, og mye av inntektene er derfor øremerket. Inntektene varierer en del fra år til år og avhenger av nye og avsluttede prosjekter.

Refusjon ressurskrevende brukere gikk ned i 2018. Nedgangen på budsjettposten må ses i sammenheng med organisasjonsendringer som har medført at brukere har blitt flyttet til annet område.

Sykelønnsrefusjoner

I 2018 var det i tillegg høyere sykelønnsrefusjoner og momsrefusjon som må sees i sammenheng med økte utgifter.

4.2.1.2 Ressursinnsats per tjenesteområde

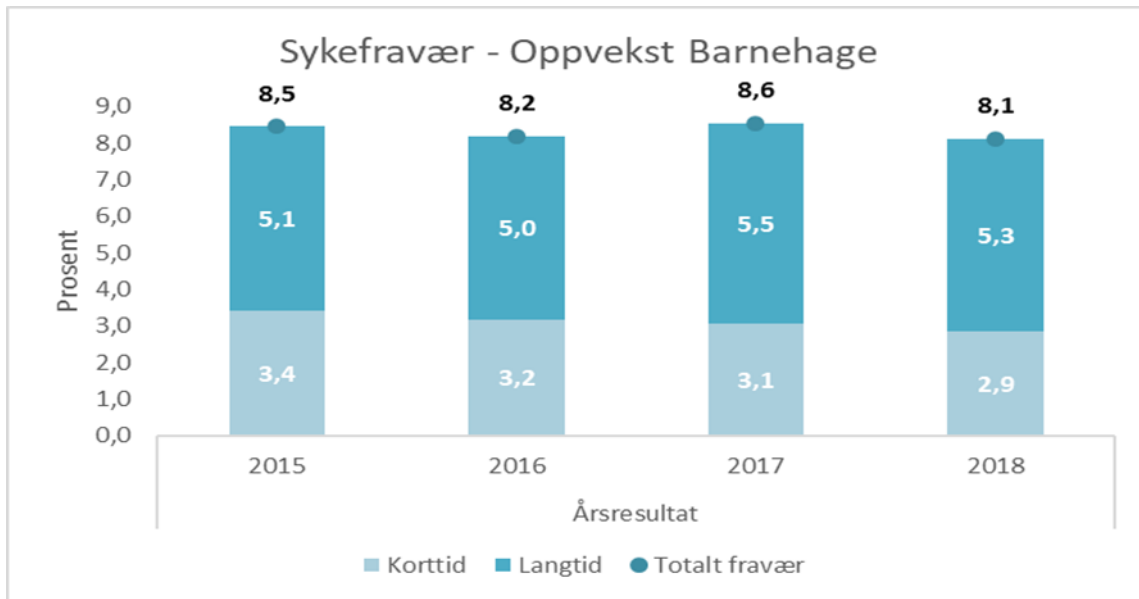
Ressursinnsats målt i antall årsverk

	2014	2015	2016	2017	2018	Prosentvis endring 2017/2018
Ressursinnsats						
Kommunalsjefsområde*	31,4	18,1	11,1	12,3	9,1	-26,1 %
Kommunale barnehager	737,0	790,3	757,6	727,7	723,4	-0,6 %
Barnehager felles drift	14,4	25,7	27,3	29,5	32,0	8,4 %
Helsetjenester barn og unge	121,2	124,6	123,2	134,8	139,5	3,5 %
Barneverntjenesten	105,1	103,1	105,4	109,8	108,8	-0,9 %
Sum årsverk	1 009,1	1 061,8	1 024,7	1 014,1	1 012,9	-0,1 %
Årlig endring i %		5,2 %	-3,5 %	-1,0 %	-0,1 %	
*Inkluderer kommunalsjefsområde for tidligere BUT						

Årsverk i kommunale barnehager har vært synkende i perioden. Dette handler om at det er gjennomført avvikling av kommunale barnehageplasser, i henhold til demografiutviklingen. Nedgangen fra 2017 til 2018 skyldes også omorganisering innenfor sektorområdet Barn og unge, og at noen stabsstillinger i denne prosessen ble flyttet til kommunalsjefsområdet *Oppvekst skole*. Innen Helsetjenester barn og unge er det en økning i hele perioden som henger sammen med økte bevilgninger til helsesykepleierstillinger.

4.2.1.3 Sykefraværsutvikling for området

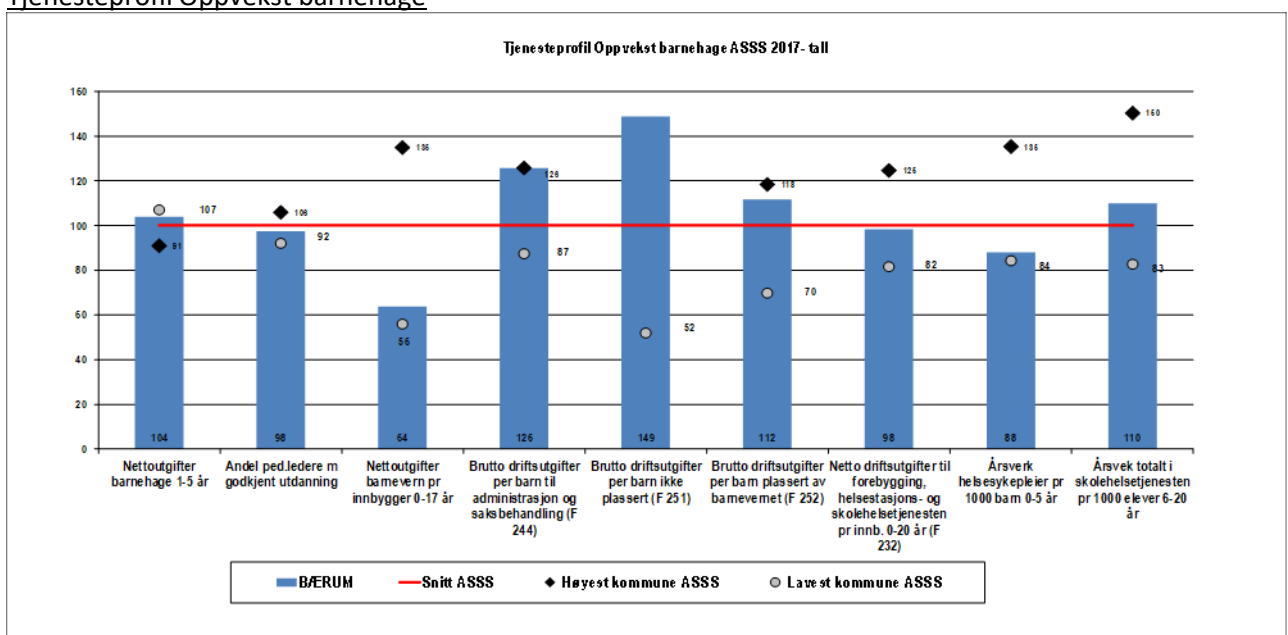
Sykefravær fordelt på kort- og langtidsfravær

Både korttids- og langtidsfraværet går ned fra 2017 til 2018. Det gjennomføres ulike tiltak i arbeidet for å redusere sykefraværet. Det er spesielt mye fokus på tiltak i barnehagene som har høyest sykefravær.

4.2.2 Ressursbruk sammenlignet med andre kommuner og egenutvikling over tid

Tjenesteprofil Oppvekst barnehage

Egenutvikling over tid for utvalgte indikatorer oppvekst barnehage

2017-kroner	2015 Bærum	2016 Bærum	2017 Bærum
Nettoutgifter barnehage 1-5 år	146 713	148 935	151 412
<i>Prosentvis endring</i>		1,5 %	1,7 %
Andel pedagogiske ledere med godkjent utdanning i barnehage	81,0 %	88,1 %	86,5 %
<i>Prosentvis endring</i>		8,8 %	-1,8 %
Netto driftsutgifter barnevern per innbygger 0-17 år	6 200	6 238	6 502
<i>Prosentvis endring</i>		0,6 %	4,2 %
Brutto driftsutgifter per barn administrasjon og saksbehandling i barnevernet	68 589	67 971	62 663
<i>Prosentvis endring</i>		-0,9 %	-7,8 %
Brutto driftsutgifter per barn ikke plassert av barnevernet	43 800	53 109	57 752
<i>Prosentvis endring</i>		21,3 %	8,7 %
Brutto driftsutgifter per barn plassert av barnevernet	544 600	486 359	510 953
<i>Prosentvis endring</i>		-10,7 %	5,1 %
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjenesten pr innb. 0-20 år	2 273	2 510	2 444
<i>Prosentvis endring</i>		10,4 %	-2,6 %
Årsverk helsesykepleier pr 1000 barn 0-5 år	2,3	2,5	2,5
<i>Prosentvis endring</i>		8,7 %	0,0 %
Årsvek totalt i skolehelsetjenesten pr 1000 elever 6-20 år	1,8	1,8	2,1
<i>Prosentvis endring</i>		2,2 %	14,1 %

Netto driftsutgifter barnehage 1-5 år

Indikatoren netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år viser at Bærum ligger over gjennomsnittet blant ASSS-kommunene. Den største forklaringsvariabelen er høyere grunnbemanning og en høy andel små barn i barnehagene i Bærum. Ved innføring av ny bemanningsnorm må det antas at kostnadsnivået i kommuner som tidligere har hatt lav grunnbemanning vil øke i større grad enn for Bærum, som har praktisert gjeldende bemanningsnorm over lang tid.

Innføring av ny bemanningsnorm og pedagognorm har redusert kommunens handlingsrom for innsparinger i barnehagesektoren. Kommunen legger opp til en langsiktig strategi med å erstatte små og gamle barnehagebygg med nye større enheter. Dette vil kunne gi kommunen innsparinger på flere områder. Kommunale barnehager består av en sammensatt bygningsmasse. Flere av bygningene er små med manglende funksjonalitet for dagens krav. Mange har store rehabiliteringsbehov og vil kreve store vedlikeholdskostnader for å være godkjent til barnehagedrift.

Ved å omstrukturere barnehagedriften fra små til store enheter vil enhetskostnaden bli påvirket ved at det vil kunne bli behov for færre lederressurser (utover lovbestemt grunnbemanning), i tillegg til reduserte FDV-utgifter.

Tabellen under viser at ved å dimensjonere den kommunale barnehagedriften til kun å foregå i driftsmessige optimale barnehagebygg som er tilpasset til 90 plasser per lederressurs, vil besparelse være 13 lederstillinger, eller ca. 11 mill.

	Antall ledere
Dagens bygningsmasse	60
Optimal bygningsmasse	47

I gjeldende barnehagebehovsanalyse er det anbefalt ombygging av 11 små barnehagebygg til 4 store barnehager.

Tabellen under viser ledere i barnehagebyggene som er anbefalt erstattet med ny store barnehager i gjeldende barnehagebehovsanalyse, sett opp mot behov for ledere for tilsvarende plasser i de nye større enhetene som kommer. Ved å legge til grunn 90 plasser per lederressurs, vil besparelsen være 2 lederstillinger, eller ca 1,8 mill.

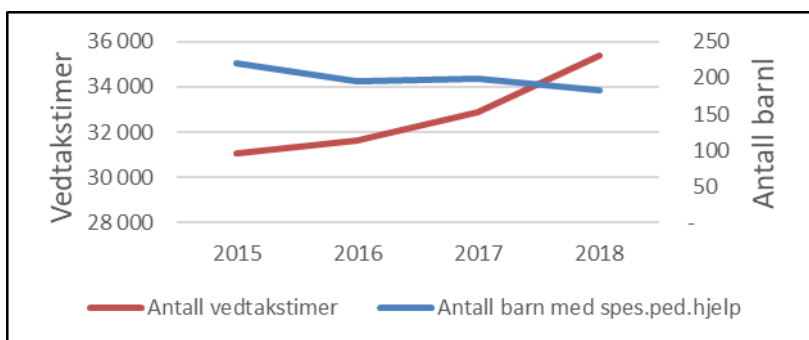
	Antall ledere
Barnehager anbefalt for ombygging	11
Behov for ledere etter ombygging til store enheter	9

Barn som trenger ekstra støtte i barnehagene

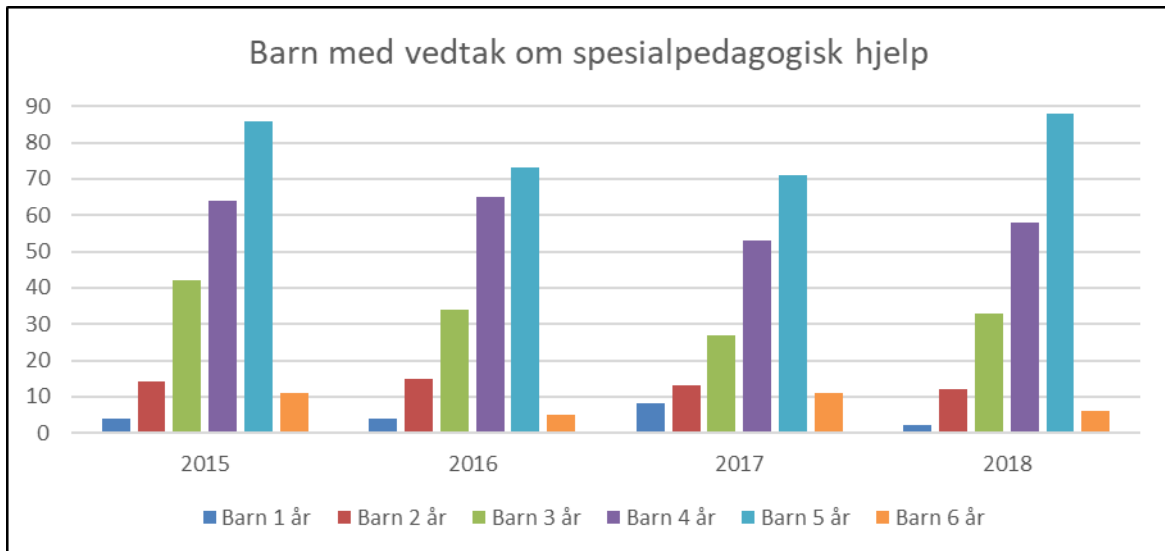
Andel barn som har mottatt vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagene har vært synkende fra 2015 og frem til 2018. Tabellen under viser antall barn med spesialpedagogisk hjelp per 15.12 hvert av årene fra 2015.

	2015	2016	2017	2018
Barn med spesialpedagogisk hjelp	221	196	199	183

Figuren under viser utviklingen i antall barn med spesialpedagogisk hjelp og vedtakstimer som er innvilget. Selv om antall barn med spesialpedagogisk tilbud går ned, øker utgiften når vedtakstimerne øker.

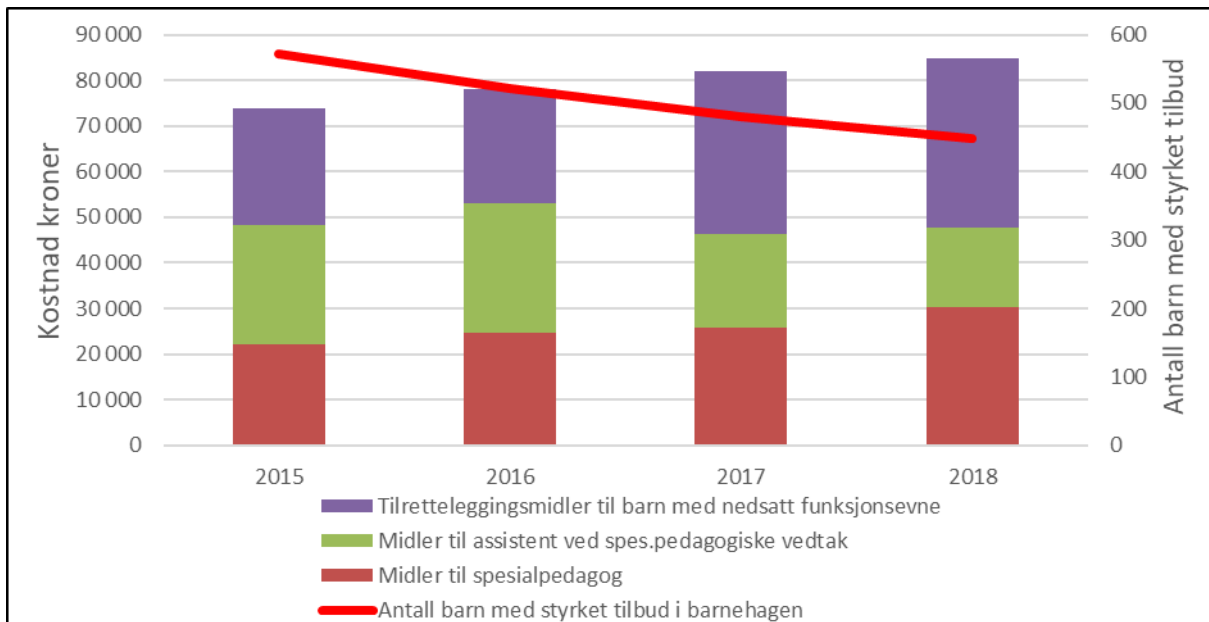

Figuren nedenfor viser i hvilken alder barn i barnehage har fått vedtak om spesialpedagogisk hjelp. I hele perioden er det er fattet flest vedtak for 4 og 5-åringer.

Det er få barn 1 – 2-år som begynner i barnehagen og som har en diagnose ved oppstart som gir rett til spesialpedagogisk hjelp. Det kan gå lang tid fra barnehage/foreldre melder en bekymring til barnet får spesialpedagogisk hjelp. Det er et mål at innsatsen blir satt inn så tidlig som mulig, for å hindre problemutvikling.

Figuren under viser utviklingen på antall barn (graf og tall til høyre i tabellen) med rett til spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne sett opp mot kostnadsutviklingen (kolonner og tall til venstre i tabellen). Det vises også hvilken type ressurs som tilføres gjennom tilbudene.

Figuren viser at antall barn med behov for spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne har vært synkende, samtidig som kostnadene har vært økende. Midler til spesialpedagogisk hjelp har i hele perioden vært stigende.

Barnevern

Indikatoren netto driftsutgifter pr innbygger viser at Bærum har lite utgifter til barnevern. Kommunen er en av de kommunene som bruker minst ressurser til barnevern av alle ASSS kommunene. Ressursbrukindikator (jfr KOSTRA analysen) hvor det er korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, herunder levekår, viser at Bærum kommune også i denne sammenheng bruker relativt lite ressurser til barnevern. Hovedårsaken til lavt ressursbruk er lave dekningsgrader, det vil si at få barn får tjenester av barnevernet. Lave dekningsgrader kan tyde på høyere terskel for iverksetting av tiltak, og at barnevernssakene som behandles av denne grunn er mer omfattende, kompliserte og alvorlige, og dermed gir høye enhetskostnader.

Brutto kostnader til administrasjon og saksbehandling som har vært høy og høyest i nettverket over tid, viser utvikling med betydelig reduksjon. Tjenesten har gjennomført effektiviseringer og innstramminger samtidig som aktiviteten har økt.

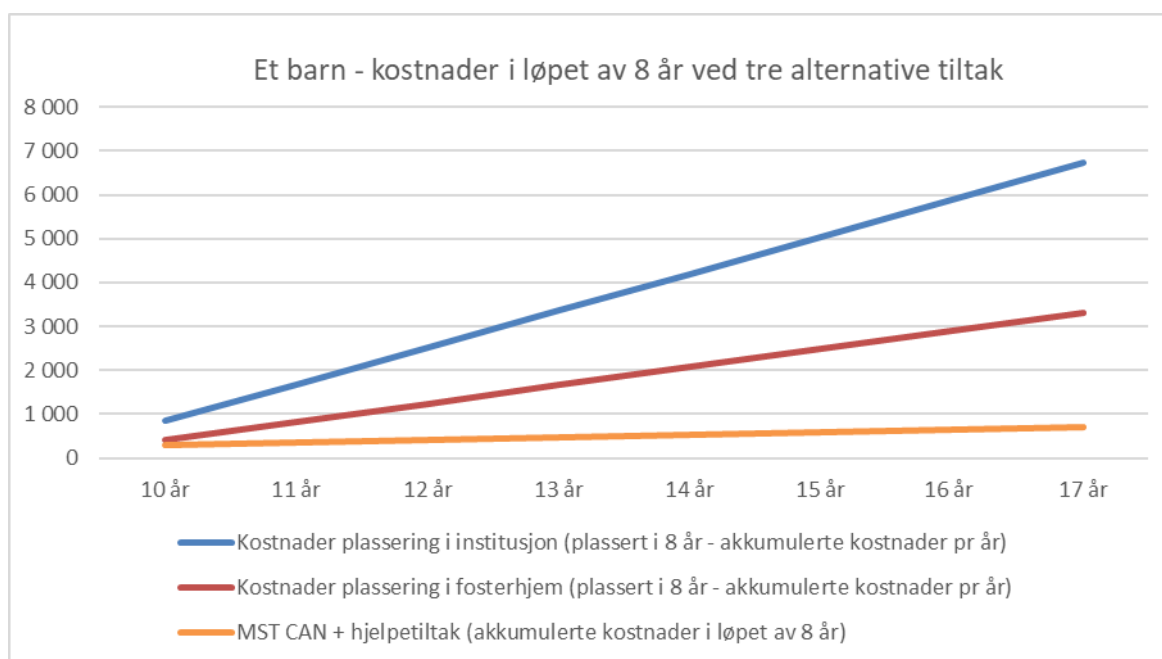
Bærum satser på tunge, intensive hjelpetiltak som skal ha til hensikt å gi færre plasseringer i fremtiden og har derfor høyere enhetskostnader på tiltak enn sammenlignbare kommuner.

Et av de mest omfattende hjelpetiltakene er MST CAN. MST CAN er en tidsavgrenset evidensbasert behandlingsmetode for familier med barn og ungdom hvor det forekommer fysisk mishandling og/eller omsorgssvikt. Alternativt tiltak er plassering utenfor hjemmet, i fosterhjem eller institusjon. Resultatene hittil viser at 85 prosent av de som får tiltaket blir boende hjemme, mens 15 prosent ender med plassering utenfor hjemmet etter gjennomført MST CAN tiltak.

Tiltaket ble etablert i slutten av 2016. Tabellen viser antall barn som har mottatt tiltak MST CAN i 2017 og 2018.

	2015	2016	2017	2018
Barn som har mottatt MST CAN tiltak i løpet av året			20	23

Kommunens alternative kostnader ved at et barn plasseres i institusjon, i fosterhjem i 8 år kontra et barn som mottar MST CAN, blir boende hjemme og mottar hjelpetiltak i 8 år kan fremstilles slik:

Den vannrette akse viser barnets alder fra 10 år til 18 år, til avsluttet barnevernsak. Alder ved inngangen er valgt fordi barna MST CAN har gitt behandling til nå er gjennomsnittlig 9,8 år gamle ved oppstart av tiltak.

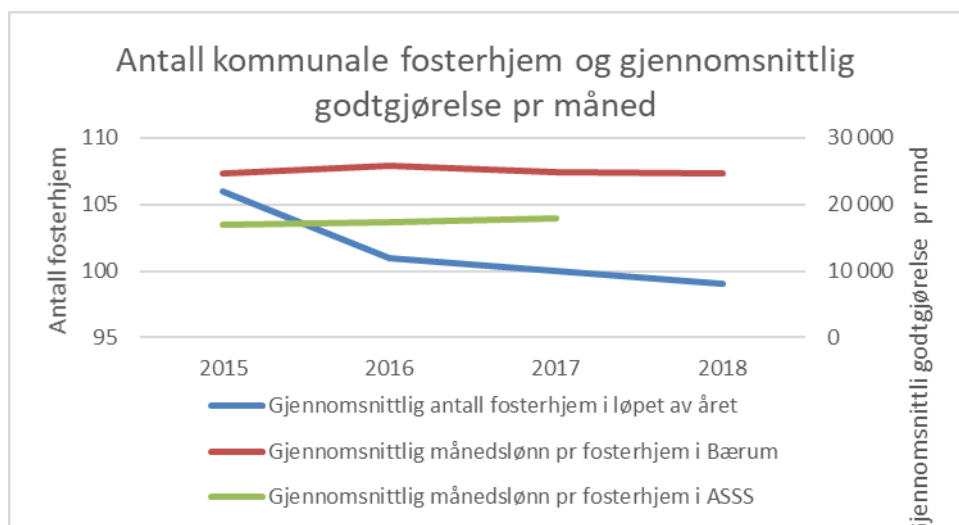
Akkumulerte kostnader for kommunen ved tre alternative tiltak;

- Kommunens kostnader for MST CAN behandling er ca kr 235.000. Hjelpetiltak koster i snitt kr 57.998 pr år. Akkumulerte kostnader for kommunen når barnet får MST CAN behandling, blir boende hjemme, og mottar hjelpetiltak til det er 18 år, er i underkant av 0,7 mill.
- Kommunens akkumulerte kostnader ved plassering i fosterhjem i 8 år er 3,3 mill.
- Kommunens akkumulerte kostnader ved plassering i institusjon i 8 år er 6,7 mill.

Ved tiltaket MST CAN sparer kommunen 2,6 mill dersom alternativet er plassering i fosterhjem og 6,0 mill dersom alternativet er plassering på institusjon.

Plassering i barndommen er en stor risikofaktor for videre utvikling av ulike vansker som psykisk uhelse, uførhet, kriminalitet og isolasjon. Eventuelle samfunnsøkonomiske besparelser knyttet til unngåelsen av slike ting er ikke med i dette regnestykket.

Barneverntjenesten har et stabilt antall fosterhjem, ca 100 fosterhjem i snitt gjennom året fra 2016 til 2018. Tabellen under viser at gjennomsnittlig månedslønn til fosterhjem i Bærum er redusert de siste årene, fra 25.900 i 2016 til kr 24.600 i 2018. Samtidig fremgår det at gjennomsnittlig månedslønn i de andre ASSS kommunene holder seg stabil i hele perioden og ligger betydelig under nivået for Bærum.

Barneverntjenesten har også en høyere andel unge i alderen 18 – 22 år med plasseringsvedtak enn det de andre ASSS-kommunen har. Flere av disse bor i dyre etterverntiltak.

Helsetjenester til barn og unge

Bærum bruker omtrent de samme ressursene som snittet i ASSS-nettverket til helsestasjon og skolehelsetjeneste. Helsesykepleierdekning i aldersgruppen 0-5 år har blitt økt fra 2015, men Bærum ligger fortsatt under snittet i nettverket for denne aldersgruppen. Når det gjelder helsesykepleierdekning i aldersgruppen 6-20 år ligger kommunen over snittet i sammenlignbare kommuner. Det er kommunens egne prioriteringer som ligger til grunn for denne fordelingen.

Tabellen under viser Helsedirektoratets normtall for helsesykepleiere sammenlignet med Bærums tall.

Helsesykepleierdekning – Helsedirektoratets normtall	NORM for antall elever pr helsesykepleier	Status Bærum 2017	NORM for antall helsesykepleier pr 1000 elever i barneskolen	Status Bærum
Barneskole	300	467	3,3	2,1
Ungdomsskole	550	386	1,8	2,6

Bærum har høyere dekning av helsesykepleiere på ungdomsskolen enn normtall, og ligger over snittet i ASSS-nettverket.

4.2.3 Utvikling i langsiktige indikatorer

Den langsiktige utviklingen må følges. For å måle effekten av omstillingstiltak innenfor aktuelle områder er det i LDIP 2019–2038 (sak 027/18, kommunestyret 4.4.2018) presentert utvalgte måltall. Dette er tall for langsiktig utvikling som oppdateres årlig og som kan revideres ut i fra endringer i langsiktige mål og strategier.

KPI 10 år	Målsetting 2019–2028	2014 Utgangså	2015	2016	2017	2018	Årlig trend siste 3 år (snitt pr. år)
Barnehage							
Andel pedagogiske ledere med godkjent utdanning	↑	76,6 %	81,0 %	88,1 %	86,5 %	76,0 %	↓ -1,7 %
Gjennomsnittlig antall barn pr. barnehage (kommunale)	↑	79	79	81	84	87	↑ 3
Netto driftsutgifter i kroner pr. barn i aldersgruppen 1–5 år	↓	149 223	149 930	152 648	155 727	161 109	↑ 3 726
Barnevern							
Andel barn med tiltak i hjemmet, av totalt antall barn med tiltak i barnevernet	↑	64,8 %	64,8 %	58,9 %	61,5 %	65,3 %	↑ 0,2 %
Brutto driftsutgifter pr. barn i administrasjonen (barnevern)	↓	76 848	70 093	69 665	64 449	62 633	↓ -2 487
Antall meldinger til barnevernet	↑	714	768	842	880	807	↑ 13

Andel pedagogiske ledere med godkjent utdanning viser en økning frem til 2017. Innføring av ny pedagognorm i 2018 medfører en reduksjon i andel pedagogiske ledere med godkjent utdanning. Kommunen har en aktiv rekrutteringspolitikk for å øke andelen pedagogiske ledere med utdanning.

Gjennomsnittlig antall barn per kommunale barnehage øker slik målsetningen er. Dette handler om å erstatte små kommunale barnehagebygg med større enheter.

Netto driftsutgifter i barnehage har vært økende i perioden og skyldes i stor grad høy andel små barn og en høy bemanningstetthet. Andel små barn var relativt stabil frem til 2017 for så å øke med 1,3 prosentpoeng til 2018. Dette henger sammen med at stadig flere 1-åringer har fått rett til barnehageplass.

I 2018 var andelen barn som er plassert utenfor hjemmet 35 prosent. Det betyr at andel barn med tiltak i hjemmet har økt det siste året. Barnevernet ønsker primært å hjelpe i hjemmet, så utviklingen er i samsvar med ønsket tiltaksprofil. Økningen må ses i sammenheng med etableringen av tiltaket MST CAN som er et omfattende, intensivt tiltak hvor målsetningen er å forhindre at barnevernet overtar omsorgen i alvorlige saker.

4.3 Handle nå – omstilling 2022 – omstilling med kvalitet og bærekraft

De ulike tjenesteområdene må kunne sies å ha en faglig god standard og med tydelige definerte utviklingsområder, utvikling av tiltak og aktivitet innen de ulike områdene og utvikling for å være en viktigere del av og for helheten i Sammen for velferd.

Vekst i barnebefolkningen medfører at tjenestene må gjennomføres annerledes fremover. Den største budsjettposten, drift av barnehager synes å være ganske låst pga. lovbestemte krav til grunnbemanning. Dette gir utfordringer. Normer, men også andre lovkrav og retningslinjer gir føringer for tjenesteområdenes innhold og må hensyntas ved endringer

- **Lederressurser**

Budsjettposten som går til drift av barnehager har også utgifter til lederressurs. Det stilles krav til slik ressurs, men det er ikke norm for dette. I denne analysen vises det til at det kan spares inn på lederressurs ved å bygge større og mer funksjonelle barnehager. Større og nye barnehagebygg vil også kunne spare betydelige rehabiliteringsutgifter og FDV-utgifter for kommunen.

- **Spesialpedagogisk hjelp i barnehagene**

Hjelp til barn som trenger ekstra støtte, spesialpedagogisk hjelp og ekstra støtte til barn med nedsatt funksjonsevne har en betydelig budsjettpost. Det er en omstendelig vei frem til at slik hjelp og støtte gis, pga. måten hjelpen og støtten forvaltes på. Det går mye ressurser til dette. Det kan også stilles spørsmål om organiseringen av spesialpedagoger er hensiktsmessig. Det brukes mye tid til transport mellom tjenestesteder, der barna gis hjelp. Hjelpen og støtten blir også uforutsigbar pga. tidsavgrensede enkeltvedtak. I denne analysen vises det at hjelpen gis relativt sent til det enkelte barn i barnehageløpet, samtidig som behovene de enkelte barna har øker. Rådmannen ønsker å se på hvordan hjelpen kan gis tidligere for å hindre mer alvorlig problemutvikling og i den prosessen se på hvordan ressursene kan forvaltes bedre, dvs. komme tidligere inn og samtidig være mere ressurseffektive. I dette ligger også å se på om den betydelige - ressursmessige og faglige - kompetansen være nærmere barna i utgangspunktet.

- **Psykisk helse – ny prioriteringsveileder sett opp mot behov i barne- og ungdomsbefolkningen**

Helsetjenestene vil få utfordringer med å levere dagens tjenestetilbud med økt barnebefolkning og med økte krav pga. prioritetsveilederen til spesialisthelsetjenesten. Det er også behov for å se den statlige prioriteringsveilederen opp mot de behovene som er i barne- og ungdomsbefolkningen, herunder å se hvordan psykisk helsetjeneste for barn og unge i kommunen kan omstilles til å møte andre brukere. I denne prosessen er det også ønskelig å se på hvordan tilbudene til brukere med særlig ressurskrevende behov kan gjennomføres på en annen og bedre måte. Veilederen for helsestasjon- og skolehelsetjenesten har et standard program for oppfølging av alle familier. Samtidig ser man at det er noen familier som har behov for å ha en tettere kontakt og oppfølging av tjenesten enn andre. Det er ønskelig å se hvordan man kan tilpasse og målrette tjenesten i større grad inn mot de familiene som har størst behov.

- **Barnevern**

Bærum kommune bruker lite ressurser til barnevern. Det gjennomføre ulike evidensbaserte tiltak som gir ressursgevinster. MST CAN er et eksempel. Tiltaket bør videreføres, da det har vist seg å ha god effekt. Barneverntjenesten har relativt høye utgifter til fosterhjemsgodtgjøring. Det vil foretas en kartlegging for å finne årsakene til dette og arbeide for å få disse på nivå med det andre kommuner. Bærum har også en høy andel barn over 18 år i dyre plasseringstiltak. Dette vil det også ses nærmere på.

- **Digitalisering**

For barnehageområdet arbeides det med digital handlingsplan med målsetting om å effektivisere og forbedre dialogen mellom hjem og barnehage, for å ha digitalt verktøy i det pedagogiske arbeidet og for å kunne løse administrative oppgaver mer effektivt

Barnevernet, helsetjenester barn og unge har eldre fagsystemer med behov for å oppdatering. Det arbeides med fornying. Markedet for nye løsninger på fagområdene er lite fungerende og kommuner søker sammen for å legge press på leverandørene.